

Møte tirsdag den 6. juni kl. 14

President: Gunnar Breimo

Dagsorden (nr. 87):

1. Innstilling fra utenrikskomiteen om Svalbard (Innst. S. nr. 196 (1999-2000), jf. St.meld. nr. 9 (1999-2000))
2. Innstilling fra næringskomiteen om lønnsomme og konkurransedyktige reiselivsnæringer (Innst. S. nr. 209 (1999-2000), jf. St.meld. nr. 15 (1999-2000))
3. Referat

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møte i dag og for de gjenstående møter i inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresidenter.

Tom Thoresen (A): Jeg foreslår Kjell Engebretsen og Oddbjørg Ausdal Starrfelt.

Presidenten: Kjell Engebretsen og Oddbjørg Ausdal Starrfelt er foreslått som settepresidenter. – Andre forslag foreligger ikke, og Kjell Engebretsen og Oddbjørg Ausdal Starrfelt anses enstemmig valgt som settepresidenter for Stortingets møte i dag og for de gjenstående møter i inneværende uke.

Sak nr. 1

Innstilling fra utenrikskomiteen om Svalbard (Innst. S. nr. 196 (1999-2000), jf. St.meld. nr. 9 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra utenrikskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden for saksordførers innledningsinnlegg settes til 15 minutter, og at lengste taletid for hovedtalerne fra hver partigruppe samt en statsråd settes til 10 minutter og for øvrige talere, også eventuelt øvrige statsråder, 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg.

– Det anses vedtatt.

Kirsti Kolle Grøndahl (A) (ordfører for saken): Da Regjeringen, etter flere års arbeid presenterte sin melding om Svalbard i fjor høst, var det stort sett bare godord å høre. Det lå derfor i kortene at behandlingen i Stortinget skulle bli preget av bred enighet om hovedlinjene i norsk svalbardpolitikk. Det har slått til. Den innstillingen vi i dag drøfter, er i alle vesentlige spørsmål enstemmig.

De få dissensene som finnes, gjentar tidligere uenighet om enkelte miljøsaker og en litt større utålmodighet med å innføre lokalstyre. I komiteen har vi vært opptatt

av å arbeide oss fram til enighet, fordi vi mener at det er en styrke for troverdigheten i vår svalbardpolitikk.

Utenrikskomiteen har vært saksansvarlig komitee fordi Svalbardtraktaten er grunnlaget for Norges forvaltning av suverenitetsutøvelsen på Svalbard. Men selv om utenrikskomiteen har stått for den praktiske og formelle behandlingen av meldingen, har komiteen fått innspill fra en rekke av fagkomiteene i Stortinget. Justiskomiteen, kommunalkomiteen og kirke- og undervisningskomiteen har, foruten utenrikskomiteen, besøkt Svalbard i løpet av våren – andre komiteer var på Svalbard i fjor – for å sette seg inn i sine fagområder.

Jeg finner grunn til å takke alle våre samtalepartnere på Svalbard for at de så velvillig har stilt opp nær sagt til alle døgnets tider. Uten deres medvirkning hadde vårt arbeid vært langt vanskeligere. Når Stortinget i dag drøfter hovedlinjene i norsk fremtidig svalbardpolitikk, føler jeg meg trygg på at vi har oversikt over og innsikt i de fleste av de sentrale problemstillingene som er behandlet i meldingen.

Som saksordfører er det mitt håp at vi har lyktes med å utforme en innstilling som gir klare føringer for norsk forvaltning av Svalbard inn i et nytt århundre. Jeg håper videre at alle som blir berørt av innstillingens konklusjoner, slutter opp om den helhetlige politikken for svalbardområdet som vi på vegne av Stortinget har forsøkt å formulere.

Så kan man naturligvis spørre: Hvorfor er det viktig at Norge utøver suverenitet? Først og fremst fordi Svalbard er en del av kongeriket Norge. Dernest er det en åpenbar strategisk begrunnelse. Den kalde krigen er over, men Svalbards geografiske beliggenhet har fortsatt stor strategisk betydning: Dersom man betrakter kloden med Nordpolen i sentrum, ser man tydelig øygruppas geopolitiske plassering. De klimatiske forholdene er dessuten ekstraordinært gunstige sammenliknet med ethvert annet sted på jorda på samme breddegrad. Svalbard er derfor lett tilgjengelig året rundt. Havområdene rundt Svalbard inneholder store geologiske og biologiske ressurser. Havområdene rundt Svalbard støter an mot norsk økonomisk sone, eller mot områder der Norge fortsatt har grenseforhandlinger. Norsk tilstedeværelse gjør det mulig å overvåke og kontrollere miljøsituasjonen i området.

Som sagt, basis for norsk tilstedeværelse og suverenitetsutøvelse på Svalbard er Svalbardtraktaten. I 80 år har traktaten bekreftet Norges fulle og uinnskrenkede suverenitet på øygruppa. Som suverenitetsutøver har Norge, innenfor traktatens rammer, ansvar for og frihet til å bestemme hvilke virkemidler som skal tas i bruk for å styre utviklingen på og rundt øygruppa i ønsket retning. Det er viktig å se norsk svalbardpolitikk i denne brede, internasjonale rammen.

Et tydelig og konsekvent norsk nærvær på øygruppa er det viktigste virkemidlet for å utøve suvereniteten. Foruten sysselmannsambetet kommer slikt nærvær best til uttrykk gjennom å opprettholde en norsk bosetting på øygruppa. Et differensiert og moderne næringsliv er med på å gjøre det attraktivt å bo på Svalbard. Likevel er det slik at all menneskelig aktivitet, næringsvirksomhet, ressursutnyttning, forskning og undervisning skal skje innen-

for de rammene som hensynet til bevaring av naturen og miljøet på Svalbard setter.

Norske myndigheter har valgt å satse på en helårsbosetting, Longyearbyen, med en samfunnsstruktur som er mest mulig lik lokalsamfunnene på fastlandet. I dag bor det mellom 1 200 og 1 500 mennesker i Longyearbyen. Dette er ansett å være en tilstrekkelig størrelse for at innbyggerne skal kunne få et godt og allsidig tjeneste- og fritidstilbud.

Sysselmannen er Norges fremste representant på øygruppa og et sentralt redskap i gjennomføringen av norsk svalbardpolitikk. Sysselmannen forvalter nasjonale interesser både i forhold til utenlandske bosettinger og aktører, i forhold til ressursbevaring og i forhold til et best mulig vern av miljøet. Sysselmannen har også en viktig rolle i å gjennomføre en effektiv og smidig forvaltning av statens interesser i Longyearbyen og på resten av øygruppa. Komiteen har i innstillingen vært spesielt opptatt av sysselmannens direkte og tydelige tilstedeværelse som representant for Regjeringen i forhold til utenlandske bosettinger og aktører.

Derimot tror vi at en del av sysselmannens «kommunale» oppgaver bør kunne overføres til lokalstyret i Longyearbyen når det er etablert. I forhold til disse vil det trolig være hensiktsmessig å la sysselmannen fungere som fylkesmann.

Det er 15 år siden Stortinget sist hadde en generell og altovergripende debatt om Svalbard. Utrolig mye har skjedd på øygruppa siden den gang, selv om hovedbegrunnelsen for at det er norsk virksomhet på øygruppa, er den samme, nemlig vårt ansvar som suverenitetsutøver.

- Glasnost har ført til at forholdet mellom den norske og russiske bosettingen er bedre enn noensinne.
- Bevisstheten om vårt ansvar for å forvalte og bevare Svalbards unike naturmiljø og kulturminner har blitt gradvis styrket i løpet av perioden.
- Etableringen av UNIS i Longyearbyen, profesjonaliseringen av forskningsstasjonen i Ny-Ålesund og teknologiske installasjoner, som EISCAT, SvalSat og SvalRak, står alle som gode eksempler på den gledelige veksten og utviklingen som har funnet sted på forsknings- og utdanningsområdet.
- Samtidig med at nye næringer, som forskning, utdanning og turisme, har blitt styrket, har kulldriften fått relativt mindre betydning. Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS er ikke lenger pytt og panne i «Company Town», men en av flere næringsvirksomheter.
- Longyearbyen fremstår i dag som et moderne, velutrustet og godt fungerende samfunn, med et variert næringsgrunnlag.

I løpet av disse årene har det videre funnet sted en merkbar desentralisering av ansvar og myndighet. Det har dessuten vært en betydelig vekst i privat virksomhet. Dermed har de politiske myndigheter fått svekket sin mulighet til å drive en helhetlig styring av utviklingen på områder som har nasjonal interesse.

Erkjennelsen av denne utviklingen har ført til at komiteen ser behovet for å styrke den sentrale koordineringen av svalbardpolitikken. Vi mener at det best kan gjøres

ved at Polarutvalget får en sterkere og mer politisk stilling. Vi ser heller ikke bort fra at Polarutvalget bør omorganiseres og få et større ansvar for den totale offentlige virksomheten på øygruppa. Vi regner med at Regjeringen vil komme tilbake med forslag til hvordan intensjonene i komiteens erkjennelse best kan ivaretas.

Da Stortinget diskuterte forvaltningen av miljøet på Svalbard høsten 1995, la Stortinget klare føringer på at Svalbard skal fremstå som et av verdens best forvaltede villmarksområder. Videre ble miljøaspektet understreket ved at miljøhensyn skal veie tyngst dersom det oppstår konflikt med andre interesser. Den sterke vektleggingen på miljø står fortsatt ved lag. Komiteen har ytterligere forsterket dette synet gjennom å understreke føre var-tenkningen som det bærende prinsippet for forvaltningen av området.

I den anledning uttaler alle partier unntatt Høyre at man bør unngå å foreta gjennomløpende naturinngrep som kan dele opp sammenhengende villmarksområder. Denne uttalelsen knytter direkte opp til det standpunktet som et flertall i Stortinget tok allerede i 1995, nemlig at det ikke skal bygges vei eller kraftlinje mellom Longyearbyen og Svea. Dette standpunktet står fortsatt ved lag. I denne innstillingen har komiteen tatt avstand fra at det åpnes et nytt uttak fra Gruve 7. Følgelig er det verken aktuelt eller behov for å bygge vei i Boltedalen.

Siden de nåværende naturreservatene og nasjonalparkene bare i liten grad inneholder biologisk produktive områder, bad energi- og miljøkomiteen i 1995 om at det måtte utarbeides en verneplan som inkluderte et representativt utvalg av slike områder. Dette arbeidet er i god gjenge, og vi ser fram til at forslag om vern av biologisk produktive områder blir fremmet for Stortinget. Inntil så skjer mener utenrikskomiteen at Regjeringen bør vurdere å innføre et moratorium på alle inngrep i de foreslåtte verneområdene for å hindre at forslag om fremtidig vern blir illusorisk.

Fordi verneplanen ennå ikke er fremlagt, har et flertall i komiteen ikke villet ta standpunkt til vern av Reindalen, selv om hele komiteen er kjent med at Reindalen har stor verneverdi. Vern av Bjørnøya derimot er alle utenom Høyre og Fremskrittspartiet rede til å stille seg positiv til.

Det har lenge vært arbeidet med en miljølov for Svalbard. Det må vel kunne tolkes som litt utålmodighet fra komiteens side når den sier at den «håper at lovforslaget kommer til Stortinget i så nær fremtid at det ikke blir nødvendig å endre noen av de gjeldende forskriftene før loven foreligger». Det er nemlig behov for utdyping, presisering og endring på flere områder som gjelder motorisert ferdsel og andre aktiviteter som berører forvaltningen av naturen. Generelt er det snakk om å skjerpe de generelle aktsomhetsreglene i forhold til naturmiljø og kulturminner.

Komiteen er spesielt opptatt av den akutte forurensningsfaren som skipstrafikken utgjør. Det flyter av søppel og skrot i farvannene rundt og langs strendene på øygruppa, til fare og sjenanse for både dyr og mennesker. Komiteen ber eksplisitt om at det blir vurdert å innføre et system med avfallskontroll for alle skip innenfor territorialfarvannet.

Utfordringen for næringslivet på Svalbard ligger i å etablere og opprettholde norsk virksomhet og aktivitet – uten at det er til hinder for å bevare Svalbards særpregede villmarksnatur. Samtidig må håndhevende myndigheter ikke tape Svalbardtraktatens krav om ikke-diskriminering av syne.

Ved begynnelsen av et nytt århundre er vi i den gunstige situasjon at næringslivet på Svalbard har fått flere bein å stå på. Kulldriften, som gjennom mesteparten av forrige århundre utgjorde den nesten absolutte og eneste hjørnesteinsvirksomheten, er blitt supplert med forskning, utdanning, turisme og en rekke mindre bedrifter innenfor servicenæringen.

Kulldriften står nå ved et veiskille. Gruvene i Longyearbyen er utdrevet, og Store Norske Spitsbergen Kull kompani A/S driver nå en prøvedrift i Svea Nord for å undersøke om det er grunnlag for permanent drift. I denne innstillingen tar komiteen ikke stilling til dette spørsmålet. Det vi derimot gjør, er at vi kommer med noen synspunkter både på behandlingen av saken og fremtidig drift. Komiteen er kritisk til at prosjektet har vært forsert uten at Stortinget, og knapt nok Regjeringen, har vært informert. Dette gjelder både overskridelser av uttakstak og forskuttering av investeringsrammer og etablering av infrastruktur. Litt spøkefullt kan man få det inntrykket at SNSK her praktiserer den arbeidsmetoden som går ut på at det er lettere å få tilgivelse enn tillatelse.

Dette er naturligvis ikke tilfredsstillende for noen parter, og jeg tror heller ikke at det har vært meningen fra Store Norskes side. Komiteen forventer uansett at dialogen mellom Store Norske og Regjeringen blir bedre i fremtiden. Selv ser jeg for meg at Polarutvalget kan være til nytte når alle hensyn i forbindelse med en gruveetablering skal koordineres og ivaretas.

Overraskelsen var stor da jeg i forrige uke kunne lese i Svalbardposten at en masse brakker var losset på bykaia, og at disse skulle bli til 80 hybler og 20 leiligheter. Arkitektene var allerede i gang med å tilpasse dem til oppsetting på Elvesletta. I løpet av tre dagers høringer på Svalbard i slutten av april hadde denne store nyetableringen ikke kommet utenrikskomiteens medlemmer for øre. På Elvesletta, et område der man har bestrebet seg på å skape et trivelig og velregulert bomiljø, må det være en dårlig idé å etablere en brakkeby. Så langt jeg forstod avisa, hadde det allerede reist seg lokale røster mot denne plasseringen, så jeg antar at saken er vel tatt hånd om av de lokaldemokratiske kreftene i Longyearbyen.

Mer forundret blir jeg imidlertid over det signalet Store Norske gir. Så vidt jeg husker debatten om gruvevirksomhetens fremtid, var et av de sterkeste argumentene for en fortsatt gruve-drift at kulldriftarbeidsplassene, mer enn annen sysselsetting, stod som garantist for stabiliteten og opprettholdelsen av familiestrukturen i Longyearbyen. Dette har ligget til grunn for min og andres positive vurdering av fortsatt kulldrift på Svalbard. Å bygge hybler til sine nyansatte kan tyde på at Store Norske er i ferd med å svekke denne viktige begrunnelsen for sin virksomhet.

Ifølge de siste planene jeg har sett for eventuell permanent drift i Svea Nord, er det beregnet en kullreserve i denne forekomsten til ca. 20 års drift. Med det vi vet om moderne teknologiske muligheter, tror jeg det er viktig å understreke at det ikke er noe poeng i seg selv å forsere uttaket utover dette. Det er naturligvis ønskelig at driften, når investeringene er gjort, kan gå i balanse. Men det er ikke noe mål i seg selv å gå med stort overskudd. Volumuttaket må dessuten være så pass fleksibelt at man får tatt tilstrekkelig hensyn til nødvendige miljøkrav.

Flertallet i komiteen understreker behovet for en grundig konsekvensanalyse før forslag om eventuell permanent drift i Svea Nord blir fremmet for Stortinget.

Når det gjelder etableringen av universitetsstudiene på Svalbard, UNIS, har komiteen funnet grunn til å gi ros til alle dem som har bidratt til at UNIS har blitt en suksess. Komiteen er klar over at spesielt Riksrevisjonen har ment at det ikke er korrekt å opprettholde stiftelsesformen på UNIS. Til det har komiteen sagt at vi ikke har sterke oppfatninger om en eventuell ny organisering. Men vi understreker hvor viktig det vil være også i en fremtidig struktur å sørge for at det forpliktende samarbeidet som har eksistert mellom de fire universitetene når det gjelder UNIS, må bli videreført i en ny organisasjonsmodell.

Som sagt, etableringen av UNIS har vært en suksess. Profesjonaliseringen av forskningsstasjonen i Ny-Ålesund er vi også godt fornøyd med. Norge har satset stort og godt, og vi har all grunn til å være fornøyd med innsatsen. Det som gjenstår, er å bevilge penger til forskning, slik at vi kan utnytte denne infrastrukturen på en bedre måte enn det vi hittil har gjort.

Men selv om mye er gjort, er det ikke vanskelig å se at forsknings- og utdanningsmiljøet på Svalbard er lite og sårbart. Komiteen har derfor gitt sin sterke støtte til at det nå gis klarsignal for etableringen av Svalbard forskningspark, slik at man kan få til en samlokalisering av alle de akademiske miljøene i Longyearbyen, Svalbard Museum, et magasin for arkeologisk og kunsthistorisk materiale og et informasjonssenter om Svalbards natur og miljø.

Det enkeltforslaget som har fått mest omtale i denne meldingen, er forslaget om å innføre lokaldemokrati i Longyearbyen. Allerede i 1995 la representantene Gunnar Skaug og William Engseth fram et Dokument nr. 8-forslag, der de ber om at saken blir utredet og fremmet. Senere har Arbeiderpartiet, i nært samarbeid med Svalbard Arbeiderparti, laget en fylldig utredning om de samme spørsmålene. Et tilsvarende arbeid har også vært gjort i andre partier. Også Svalbardrådet har engasjert seg godt og aktivt i saken. Når saken derfor behandles i dag, er den overmoden. Noen nyanser fremkommer, men etter min oppfatning har Stortinget behandlet saken på en slik måte at resultatet burde være praktikabelt for alle de som blir berørt av det. For oss er det ikke spørsmål om det skal innføres lokaldemokrati, men hvor omfattende dette skal være og i hvilket tempo det skal gjennomføres. Jeg vil derfor benytte denne anledningen til å gratulere Longyearbyen og longyearbysamfunnet med et nytt og demokratisksteg fremover.

Andre spørsmål vil andre ta seg av. Utover det anbefaler jeg innstillingen.

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her overtatt presidentplassen.

André Kvakkestad (Frp): Svalbard er et særegent område både klimatisk og rettslig. All den tid vår suverenitet over Svalbard bl.a. hviler på en traktat som også gir andre lands innbyggere rettigheter, er det viktig at vi håndhever suvereniteten på en måte som ikke bryter med dette. På den bakgrunn er det naturlig at en viderefører praksisen med at lover går gjennom en ekstra runde før de gjøres gjeldende for Svalbard, og på den måten får skapt en ekstra kvalitetskontroll.

Det er viktig å slå klart fast at innskrenkninger i suvereniteten må ha en klar og entydig hjemmel i traktaten. Dersom dette ikke er tilfellet, ligger forholdene inn under norsk suverenitet. At Norge har suvereniteten over Svalbard, er ikke bestridt av noen. Dette forenkler naturligvis suverenitetsutøvelsen. Likevel er det viktig med en helhetlig og konsekvent håndhevelse av suvereniteten. På den måten vil en også forhindre fremtidige spørsmål rundt Norges suverenitet og rettigheter over Svalbard.

Fremskrittspartiet deler den oppfatning at stabil bosetting på Svalbard er en god og effektiv måte å håndheve vår suverenitet på. Norske borgeres nærvær har økt og stabilisert seg over tid. Således er det en helårig og effektiv tilstedeværelse.

Kulldriften var tidligere basis for den helårige tilstedeværelsen. Selv om Svalbard nå har fått et mer variert næringsliv, spiller gruvedriften fortsatt en svært sentral rolle. Det er også viktig for Svalbard-samfunnets identitet. Fremskrittspartiet ser det som viktig at det er driftsøkonomisk lønnsomhet som bør være styrende for utviklingen av gruvedriften, dette for å få en så god, effektiv og forsvarlig drift som mulig. Likevel er det viktig å ha Svalbards spesielle situasjon i tankene. Dette gjør at en må vise en viss fleksibilitet i forståelsen av lønnsomhetskravet. Vi må i dette tilfellet åpne for en større grad av helhetsvurdering enn en vanligvis gjør i forhold til næringslivet generelt.

Svalbards spesielle miljø, beliggenhet og tilgjengelighet gir en unik mulighet for et godt og stabilt forskningsmiljø av internasjonal høy kvalitet. En slik tilstedeværelse av internasjonale forskere og studenter under norsk ledelse vil ytterligere forsterke Norges suverenitet i forhold til andre nasjoner. Samtidig vil andre norske forsknings- og utdanningsinstitusjoner kunne få positive effekter av en slik tilstedeværelse. Dette gjelder ikke bare ved direkte samarbeid og deltakelse i forskningen på Svalbard, men også fordi Norge får et miljø som også har høy internasjonal erkjennelse.

Som sagt er en stabil bosetting viktig for en god og effektiv håndhevelse av suvereniteten. Likevel er det ikke uten videre slik at en bør legge opp til at Svalbard skal være et livsløpssamfunn. Dagens bosetting er bygd på en tilhørighet til arbeid eller oppdrag. Dette medfører en bosetting som har en sammensetning der det ikke er behov

for et fullt utbygd velferdssamfunn med eldreomsorg, gravplasser og liknende.

Dersom Svalbard skulle utvikles til et livsløpssamfunn, ville det også oppstå problemer med tilknytningen på flere andre områder. Kontakten og tilhørigheten til Fastlands-Norge er noe man ønsker å opprettholde. Dersom en åpner for en større økning av private boliger uten tilknytning til arbeid eller oppdrag, vil det bli vanskelig å unngå at Svalbard utvikler seg til et livsløpssamfunn, dette fordi eierne som bor i sine boliger, vil forvente og kreve at forholdene legges til rette for at en kan bo i sine boliger uten slike begrensninger. Jo flere boliger uten begrensninger, jo større er muligheten for at det utvikler seg en bosetting som legger hele sitt livsløp til Svalbard.

I et samfunn som Longyearbyen, hvor primærhelsetjenesten og sykehuset er så integrert i hverandre, er det intet poeng å splitte disse opp i flere enheter. Et helhetlig syn på helsetjenestene vil også være et gode for pasientene. Fremskrittspartiet ser et klart behov for en sykepleierstilling i Ny-Ålesund, dette fordi aktiviteten og omfanget av menneskelig tilstedeværelse har nådd et omfang som krever et minstemål av helsetjeneste tilgjengelig. De geografiske og klimatiske forholdene gjør at en ikke kan garantere for en rask og effektiv overflytting til Longyearbyen. I en slik situasjon kan en fast sykepleierstilling være til avgjørende hjelp. En ser behovet for at stillingen knyttes opp til sykehuset i Longyearbyen, dette fordi en da kan få mulighet til en mer fleksibel bruk av stillingshjemmelen. Samtidig med dette er det viktig at den faglige utviklingen for den enkelte ivaretas.

Så til slutt: Når det gjelder innføringen av lokaldemokrati på Svalbard, er det viktig å ivareta de spesielle forholdene på Svalbard – også rettsgrunnlaget. På samme måte som en viser forsiktighet og årvåkenhet når det gjelder lover som skal gjelde på Svalbard, må en vise det samme når det skal innføres delvis lokalstyre. Svalbard er ikke, skal ikke og kan ikke bli en ordinær norsk kommune. Derfor er det viktig ikke å forhaste seg inn i noe uten å ha full oversikt over de samlede konsekvenser for Svalbard og for håndhevelsen av Norges suverenitet.

Einar Steensnæs (KrF): Svalbards stilling er på mange måter enestående, både ut fra historiske, folkerettslige, politiske og miljømessige kriterier. Svalbards unike arktiske natur med særegne biotoper og øygruppers strategiske beliggenhet i nordområdet setter spesielle krav til utforming av lover og forvaltningsregler. Norges fulle og uinnskrenkede suverenitet på Svalbard er slått fast i Svalbardtraktaten, og er holdt i hevd gjennom 80 år. Norges rolle er i denne sammenheng uforandret, selv om utfordringene forvaltningen står overfor, naturlig nok har endret seg over tid.

Det er selvfølgelig en betydelig styrke ved den innstillingen som nå foreligger, at det er konsensus om alle de vesentlige spørsmålene som knytter seg til utøvelsen av norsk suverenitet på Svalbard og de viktigste forvaltningsmessige spørsmålene. Jeg viser i så måte til saksordførers innlegg og slutter meg i hovedtrekkene til hennes vurderinger og konklusjoner.

St.meld. nr. 9 ble lagt fram av regjeringen Bondevik, men fulgt opp av den nåværende regjering. Stortinget slutter seg i all hovedsak til Regjeringens synspunkter. Meldingen gir en beskrivelse av de viktigste utfordringene som norsk svalbardpolitikk står overfor i dag. Det gjelder for det første de utfordringer som knytter seg til den politiske situasjonen, med mål om stabilitet på Svalbard og i de øvrige nordområdene. For det andre ligger det store oppgaver i å styrke vernet av øygruppens unike naturmiljø og kulturminner. For det tredje knytter det seg utfordringer til å sikre stabil bosetting og en god samfunnsutvikling på Svalbard.

Nytt i denne innstillingen er de konkrete forslagene knyttet til innføring av større folkevalgt lokalstyre på Svalbard. Ved tidligere drøftinger har Stortinget uttrykt et slikt ønske om å finne fram til en styringsmodell for Longyearbyen som kunne gi befolkningen større demokratisk innflytelse i lokalsamfunnet, i tråd med den utviklingen vi har sett på fastlandet. Men med de spesielle forvaltningsregler og lovverk som gjelder for Svalbard, har dette bydd på spesielle utfordringer. Regjeringen Bondevik kom i meldingen med konkrete forslag til å legge flere forvaltningsoppgaver under et lokalt ansvar og foreslo i den forbindelse å gjøre om Svalbardrådet til Longyearbyen lokalstyre, et folkevalgt organ som i hovedsak vil få ansvaret for oppgaver som på fastlandet er kommunale. En samlet komitee stiller seg i innstillingen bak en slik vurdering. Bakgrunnen for dette er en prinsipiell oppfatning av at ethvert norsk samfunn skal styres av et folkevalgt organ. Den videre diskusjon dreier seg altså ikke om hvorvidt man skal innføre et sterkere lokaldemokrati på Svalbard, men heller om i hvilken grad, og hvor fort, dette lokalstyret skal ta form. Både utenrikspolitiske hensyn, miljømålsettinger og hensynet til lokalbefolkningen tilsier at rammeverket må tilpasses øygruppen spesielt, og ikke bare adopteres fra modellen i en fastlandskommune.

Når det gjelder skolen, er den i dag statlig og har både grunnskole og videregående skole samlet i en enhet. Av praktiske og økonomiske årsaker er det tjenlig at denne enheten opprettholdes, med felles administrasjon for hele skolevirksomheten. Kristelig Folkeparti har merket seg skepsisen i Svalbardrådet og de ulike politiske partiene mot overtakelse lokalt av ansvaret for skolen, i forhold til den måten skolen fungerer på i dag, som er svært god. Vi er likevel kommet til, sammen med de øvrige partiene, at det er viktig at et lokalstyre får ansvaret for en så viktig institusjon i lokalsamfunnet som skolen er. Skal lokalstyret få god mening, må det også få tilført oppgaver som engasjerer i lokalsamfunnet. Skolen er en slik oppgave. Forutsetningen er at skolen står fritt til å beholde samlokaliseringen av skolene, og at hele oppvekstsektoren får tid og anledning til å tilpasse seg denne overgangen. Komiteen foreslår derfor at ansvaret for skolen overføres til Longyearbyen lokalstyre først ved årsskiftet 2005–2006.

Kristelig Folkeparti har videre merket seg at både Svalbard kirkeråd og Svalbardrådet i forbindelse med denne meldingen har uttalt seg klart skeptisk, for ikke å si negativt, til å legge Svalbard kirke under Longyear-

byen lokalstyre. Dette har nok sammenheng med måten kirken fungerer på Svalbard i dag. Den er mye mer enn en vanlig lokalmenighet, slik vi kjenner den på fastlandet. Svalbard kirke er et kirkelig sentrum for hele øygruppen, også for kristne utenfor statskirken. Den representerer også et kulturelt sentrum og møtested for menneskene på Svalbard, fastboende over kort og lang sikt så vel som tilreisende. Svalbard kirke er i dag en helhetlig statsetat som har sitt virke og nedslagsfelt over hele øygruppen. Arbeidet drives av et tett arbeidsfellesskap av tre ansatte, som sammen fyller oppgaver og utfyller hverandre. En omstrukturering og tilpassning av kirken på Svalbard til lov om Den norske kirkes ordning vil innebære en unødvendig byråkratisering som i utgangspunktet vil kreve større ressurser enn det Kirken disponerer over i dag. I tillegg vil det skapes unaturlige skiller mellom de ansatte ved å knytte dem opp mot ulike arbeidsgivere og arbeidsvilkår. Disse vurderingene ligger til grunn for Kristelig Folkepartis særmerknad i dette spørsmålet. Jeg vil også tilføye at Svalbard kirke i tillegg til vanlige kirkelige oppgaver har en stor rolle i lokalsamfunnet som ikke uten videre kan sammenlignes med en menighet på fastlandet. Kristelig Folkeparti mener derfor at en fortsatt direkte tilknytning til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet vil gi kirken på Svalbard det beste handlingsrommet og den største fleksibiliteten for fortsatt å kunne fylle sin viktige rolle.

Miljømålsettingene for Svalbard er svært høye. Stortinget slo i 1995 fast at Svalbard skal framstå som et av verdens best forvaltede villmarksområder, og at det innenfor Svalbardtraktaten skal være miljøsynet som veier tyngst når dette kommer i konflikt med andre interesser.

Regjeringen har i meldingen varslet et forslag til miljølov for Svalbard. Kristelig Folkeparti stiller seg positivt til dette. Vi vil samtidig understreke at dette forslaget må komme i så nær framtid at Stortinget i mellomtiden slipper å endre noen av dagens forskrifter. Det er særlig den omfattende bruken av snøscooter over store deler av Svalbard som bekymrer, og som etter vårt syn krever et strammere regelverk. En ny miljølov vil være et viktig virkemiddel for å begrense og regulere den framtidige motorferdselen på øygruppen. Det vil være nødvendig med både en innskrenking av omfanget av ferdselen og av størrelsen på kjøretøyene for å sikre at miljøet ikke tar skade. En samlet komitee uttaler at føre var-tenkningen må være det bærende prinsippet for forvaltningen av området. Dette er et av de områdene hvor dette prinsippet må komme til praktisk bruk.

La meg også nevne at vi i Kristelig Folkeparti fortsatt er motstandere av å bygge veg og kraftlinje mellom Longyearbyen og Svea. Byggingen vil etter vår vurdering i seg selv være i strid med målsettingen om å bevare villmarksnaturen på Svalbard. I tillegg vil slik infrastruktur kunne øke presset for ytterligere virksomhet i området på det sårbare miljøets bekostning. Her må altså hensynet til miljøet gå foran hensynet til næringsaktiviteten. Når komiteen i innstillingen uttrykker tilfredshet med den tillatelse myndighetene har gitt for Store Norske

Spitsbergen Kullkompanis virksomhet i Svea Nord, er dette under forutsetning av at prosjektet ikke er avhengig av verken kraftlinje eller veg fra Longyearbyen.

Longyearbyen har utviklet seg til et velfungerende lokalsamfunn med gode servicetilbud. Dette er en viktig del av utøvelsen av norsk svalbardpolitikk. Det er interessant og positivt at næringsgrunnlaget, som forutsetning for norsk bosetting, har fått flere ben å stå på. Den økte turisttrafikken på øygruppen er i utgangspunktet positiv – det er en helt spesiell opplevelse å være i den særegne, arktiske naturen. Men omfanget og innretningen av turiststrømmen til Svalbard må selvfølgelig innordne seg de helt spesielle hensyn til den sårbare, arktiske naturen en er nødt til å ta.

Forsknings- og utdanningsvirksomheten har også vært et positivt innslag, både forskningsmessig og i forhold til et større og bredere næringsmessig grunnlag i befolkningen.

Alt i alt legger meldingen et solid grunnlag for en god norsk forvaltning av Svalbard i forhold til folkeretten, i forhold til miljøet og i forhold til ønsket om å opprettholde en stabil bosetting.

Siri Frost Sterri (H): Det er 14 år siden Stortinget sist behandlet en helhetlig melding om Svalbard. Det har vært både spennende og interessant å delta i den prosessen som ligger til grunn for komiteens innstilling. Det er grunn til å gi honnør til saksordføreren for den måten hun har ledet komiteens arbeid på, og for den vilje hun har vist til å bidra til samlende løsninger. Dermed kan den videre forvaltning av Svalbard fortsatt skje med bred oppslutning fra Stortinget, slik også ulike regjeringer gjennom årene har lagt vekt på. Det er i vår alles interesse.

Jeg vil også – slik saksordføreren gjorde – benytte anledningen til å gi honnør til Svalbardrådet og ulike representanter for lokalsamfunnet i Longyearbyen for de verdifulle innspill vi har fått under arbeidet med innstillingen. La meg for Høyres del også nevne den tette kontakt til Svalbard Høyre. Det har gitt verdifulle bidrag til de konklusjoner Høyre har trukket, ikke minst i tilknytning til videreføringen av lokaldemokratiprosessen.

Jeg skal ikke bruke tid på å gjenta det som det er bred politisk enighet om når det gjelder de utfordringer og forpliktelser Norge har påtatt seg gjennom suverenitetsutøvelsen basert på Svalbardtraktaten, som trådte i kraft i 1925. I så måte henviser jeg til saksordføreren innlegg.

Det er viktig å ha en felles forståelse av de begrensninger for norsk myndighetsutøvelse som Svalbardtraktaten setter. Det gjør at øygruppen aldri fullt ut kan side-stilles med eller bli som en kommune på fastlandet. Jeg vil imidlertid understreke at det er et viktig virkemiddel i vår suverenitetsutøvelse å opprettholde norsk bosetting av en viss størrelse, og at næringsvirksomhet, ressursutnyttelse, forskning og utdanning kan skje innenfor de rammer som hensynet til bevaring av Svalbards naturmiljø og kulturminner setter.

Jeg vil i mitt innlegg konsentrere meg om noen av de områdene hvor komiteen har et noe annet syn enn det som ligger til grunn for meldingen, og spesielt omtale enkelte av Høyres særmerknader.

Det første gjelder lovgivningen for Svalbard, hvor utgangspunktet i dag er at norsk lovgivning, utenom privatrett, strafferett og rettspleie, ikke gjelder uten at det er gjort særskilte vedtak. Jeg har forståelse for de innvendinger mot dette som særlig er blitt fremført av lokale folkevalgte i Svalbardrådet. De finner det lite tilfredsstillende å skulle forholde seg til departementale regler og forskrifter som ofte blir gjort gjeldende lenge etter at lovbeslutninger har trådt i kraft på fastlandet. Dette kan lett bli en sovepute for byråkratiet, og det er bakgrunnen for et ønske fra en samlet komite om å få vurdert en speilvendning av denne lovgivningspraksisen.

Høyre vil også be Regjeringen vurdere muligheten for å gi Longyearbyen lokalstyre – som Svalbardrådet heretter skal hete – innsyn i saker som angår deres ansvarsområde i Polarutvalgets møter.

Høyre vil videre bemerke den uheldige sammenblanding av forskning og forvaltning som skjer ved at Norsk Polarinstittutt også er primærrådgiver for Sysselmannen og er representert i Polarutvalget. Det har vi også tidligere advart mot og mener Regjeringen bør endre denne praksisen. Jeg viser i så måte til vår merknad i innstillingen.

Selv om Svalbard er en del av kongeriket Norge, er øygruppen etter norsk ønske unntatt fra EØS-avtalen. Det bør imidlertid ikke være til hinder for at varer som er bearbeidet eller produsert på Svalbard, kan selges tollfritt i Norge. Jeg viser i den forbindelse til en henvendelse fra Barents Tekstil AS, hvor det fremgår at tekstilproduksjonen belastes med 16-18 pst. toll ved salg til fastlandet. Dette virker åpenbart urimelig, og det er derfor en samlet komite som ber Regjeringen finne løsninger som gir fritak for toll.

Det er bred enighet i komiteen om å bevare Svalbards særegne villmarksnatur. Det vil sette begrensninger for all virksomhet på øygruppen, slik at miljøhensyn ved konflikt med andre interesser skal veie tyngst.

Fra Høyres side finner vi det imidlertid uriktig at Stortinget nå skal foregripe behandlingen av en egen miljøvernlov for Svalbard før Regjeringen har fremmet sitt forslag for Stortinget. Det er bakgrunnen for at vi ikke nå vil ha bastante oppfatninger om vern av Reindalen eller spørsmål om vei gjennom Reindalen fra Svea til Longyearbyen. Vi ønsker å vurdere lovforslaget og forslag til verneplan i en helhet når det foreligger fra Regjeringen om kort tid. Og vi finner det litt påfallende at andre partier allerede nå vil tilkjennegi standpunkter før utredningene foreligger.

I løpet av kort tid vil også de endelige resultatene av prøveboring i Svea Nord foreligge. Og det er ikke til å legge skjul på at det knytter seg stor spenning og interesse til spørsmålet om fortsatt kullgruvedrift i Store Norske. Det var jo nettopp gruvedriften som la grunnlaget for den norske bosettingen i Longyearbyen, og den vil etter Høyres syn fortsatt være et viktig bidrag for å opprettholde hovedmålsettingen om en norsk bosetting på Svalbard. Krav til lønnsomhet og volumuttak pr. år vil her være sentrale spørsmål og vil kunne være avgjørende for utfallet av saken.

I løpet av det siste tiåret har forskning og utdanning blitt en del av de viktigste aktivitetene på Svalbard. Om Norge har sakkert akterut i forskningsinnsats for øvrig i OECD-sammenheng, har vi innen polar- og svalbardforskningen lyktes i å ligge i verdenstoppen, og slik bør det fortsatt være. Det er ikke tvil om at Universitetsstudiene på Svalbard – UNIS – organisert med de fire fastlandsuniversitetene som forpliktende stiftere har vært en suksess. Og planene om å bygge ut en forskningspark i tilknytning til UNIS er spennende. Jeg håper derfor Regjeringen har merket seg at det er en enstemmig komite som anbefaler at man raskt går videre med planene om et bygg som samlokaliserer alle de akademiske miljøene i Longyearbyen, Svalbard Museum, et magasin for arkeologisk og kulturhistorisk materiale og et mulig informasjonssenter om Svalbards natur og miljø.

Jeg vil også knytte noen bemerkninger til den videre lokaldemokratiprosessen. For det er på mange måter litt forunderlig at komiteen her har inntatt den pådriverrollen som en burde forvente at flertallet i Svalbardrådet også befant seg i. Slik er det ikke. Det har lokalt stått noe strid om Regjeringens forslag til navn og virkeområde for det lokale folkevalgte organet. Men komiteen har etter en totalvurdering valgt å støtte Regjeringens syn, slik at Longyearbyen lokalstyres myndighetsområde skal omfatte Longyearbyen arealplanområde. Derimot mener komiteen at valgperioden skal være fire år som på fastlandet, men med mulighet for suppleringsvalg etter to år ved behov. Komiteen mener videre at alle som har stemmerett ved lokalvalget, også bør være valgbare til lokalstyret.

En organisasjonsendring som vil gjøre Svalbardposten til en uavhengig lokalavis, vil også kunne være et viktig bidrag i lokaldemokratiprosessen på Svalbard.

Lokalsamfunnet i Longyearbyen går spennende tider i møte når prosessene nå for alvor vil starte med overføring av ansvars- og myndighetsoppgaver i lokalsamfunnet fra Sysselmannen og staten til lokalstyret. At flertallet i Svalbardrådet så langt ikke har vært de ivrigste pådriverne i denne prosessen, kan være en bekreftelse på det gode arbeidet Sysselmannen og hans stab gjør også i lokalsamfunnet i Longyearbyen. I så fall er det et svært godt utgangspunkt for et fortsatt godt samarbeid om de lokale sakene mellom lokalbefolkningen, lokalbefolkningens tillitsvalgte og Sysselmannen.

Johan J. Jakobsen (Sp): Svalbardtraktaten av 9. februar 1920, som gir Norge «den fulle og uinnskrenkede suverenitet» over Svalbard, pålegger også vårt land et forpliktende ansvar for forvaltningen av den unike øygruppen. Retten til å utøve myndighet innebærer samtidig en plikt til å håndheve suvereniteten innenfor de rammer som traktaten setter, og i tråd med målsettingene for norsk svalbardpolitikk, slik de ble uttrykt i St.meld. nr. 40 for 1985-86.

Suverenitetsutøvelsen på Svalbard er politisk viktig. En korrekt norsk forvaltning over tid skaper sedvanerett og bidrar til å befeste suvereniteten folkerettslig. Etter 80 års myndighetsutøvelse står Norges suverenitet over

Svalbard sterkt, folkerettslig sett. Enkelte islandske politikere har riktignok reist tvil om Norges rett til å opprette en 200 nautiske mils fiskevernsonen rundt Svalbard. Men det faktum at den ikke-diskriminerende fiskevernsonen blir etterlevd internasjonalt, innebærer at det internasjonalt er akseptert at Norge har rett til å utøve den fiskerijurisdiksjon som er fastslått i havretten.

Håndhevelsen av norsk suverenitet er et overordnet hensyn når det gjelder norsk svalbardpolitikk. Det innebærer at både næringsvirksomhet, ressursutnyttning i vid forstand og bosettingsstrategi må utformes med utøvelsen av norsk suverenitet som siktemål.

Innstillingen fra utenrikskomiteen om Svalbard-meldingen viser at det er bred politisk enighet om hovedlinjene for norsk svalbardpolitikk. Det er i seg selv en viktig forutsetning for en troverdig og konsekvent utøvelse av suvereniteten. De særmerknader som er nedfelt i innstillingen, er ikke av en slik karakter at det gir grunnlag for sterke partipolitiske markeringer i dagens debatt. Da er det langt viktigere å understreke at en samlet komite stiller seg bak de hovedutfordringer som norsk Svalbardpolitikk står overfor i dag, nemlig

- å bevare ro og stabilitet på Svalbard og i nordområdene generelt
- å verne øygruppens unike naturmiljø og kulturminner
- å sikre en samfunnsutvikling på Svalbard som kan sikre en stabil bosetting på øygruppen. En videreutvikling av næringsvirksomheten på Svalbard vil være en viktig forutsetning for en slik utvikling.

Den særegne villmarksnaturen på Svalbard er sårbar. Derfor blir vern om miljø og ressurser på øygruppen den kanskje viktigste forvaltningsoppgaven for Norge. I Stortingets innstilling om miljøforvaltningen på Svalbard – Innst. S. nr. 11 for 1995-96 – ble det lagt føringer som fortsatt må stå ved lag. Norske myndigheter har satt som mål at Svalbard skal framstå som et av verdens best forvaltede villmarksområder. En slik ambisiøs målsetting forplikter. Det innebærer bl.a. at hensynet til miljøets sårbarhet skal veie tyngst dersom det oppstår konflikter med andre interesser. At komiteen enstemmig slutter seg til denne «faneparagrafen», er kanskje den viktigste konklusjonen i hele innstillingen. Og skal en følge føre var-prinsippet og sikre en bærekraftig utvikling, må bl.a. kommersielle og næringsmessige hensyn vike hvis den sårbare villmarksnaturen er truet. Komiteen har spesieltpekt på Reindalen som et verneverdig område, selv om det ikke trekkes noen endelig konklusjon om vern av Reindalen. Stortinget vil for øvrig få anledning til å drøfte vernepolitikken for Svalbard som egen sak når det om kort tid blir lagt fram en egen verneplan for Svalbard.

Et sentralt, men samtidig noe omstridt spørsmål er den foreslåtte vegen og kraftlinjen mellom Longyearbyen og Svea. Den dissensen i innstillingen som påkaller størst oppmerksomhet, er knyttet til disse to prosjektene. Flertallet – alle partiene unntatt Fremskrittspartiet og Høyre – viser til uttalelsen fra disse partiene i den nevnte innstilling, hvor det het at slike utbyggingsplaner vil «være skadelig for miljøet» og klart i strid med målet om å

(Jakobsen)

bevare villmarksnaturen på Svalbard. Ettersom det er slått fast at Prosjekt Svea-Nord ikke er avhengig av veg og kraftlinje, er det vanskelig å forstå at de to høyrepartiene ønsker å distansere seg fra de klare signalene Stortinget gav allerede for fem år siden.

Den næringsmessige utvikling på Svalbard har de siste årene vært positiv. Et mer variert og mangfoldig næringsliv gjør det lettere å kombinere næringsaktivitet med vern om naturmiljøet. Dette gjelder i særlig grad Longyearbyen, men også i Ny-Ålesund, hvor det har vært satset på å bygge opp et internasjonalt forskermiljø, har myndighetene vist at det kan skapes næringsvirksomhet, aktivitet og grunnlag for bosetting uten å utfordre de strenge miljøkrav vi må stille til virksomheten på Svalbard.

Den norske forskningsvirksomheten er for øvrig et nytt og viktig virkemiddel, både for å befeste Norges polare interesser, oppfylle våre miljøforpliktelser og håndheve norsk suverenitet.

Spørsmålet om permanent drift av Svea Nord stiller norske myndigheter overfor krevende utfordringer. Her vil en komme til å stå overfor et klassisk dilemma når en skal avveie hensynet til næringsvirksomhet – bl.a. som ledd i en suverenitetsutøvelse – mot hensynet til verneinteressene. Komiteen tar ikke nå stilling til spørsmålet om permanent drift i Svea Nord. Dette vanskelige spørsmålet skal avgjøres «om og når» departementet fremmer saken for Stortinget. Flertallet har imidlertid funnet det nødvendig å presisere at en i vurderingen av kulldriften på Svalbard ikke ensidig kan vektlegge de rent bedriftsøkonomiske hensyn, men at driften må ses som et viktig virkemiddel i en mer helhetlig norsk svalbardpolitikk.

Innføring av lokaldemokrati på Svalbard er en ny og spennende utfordring, i første rekke for dem som bor i Longyearbyen. Saken har vært omdiskutert, også på Svalbard. Det vil være klokt om en her ikke går for raskt fram. Det kan være nyttig å vinne noe erfaring før en fullt ut gjennomfører en slik reform etter fastlandets prinsipper. Dette har bl.a. sammenheng med at lokaldemokratiet på Svalbard må utvikles innenfor rammer som både tar utenrikspolitiske hensyn og ivaretar statens særlige behov hva angår de høye miljøkrav som er satt for Svalbard.

Komiteen er enig i at det etableres et folkevalgt organ, Longyearbyen lokalstyre, som i hovedsak – men bare i hovedsak – skal ivareta de samme oppgaver som kommunene på fastlandet. Det har vært en del usikkerhet og en viss uenighet også lokalt, knyttet til om grunnskole og videregående skole skal overføres til Longyearbyen lokalstyre. Komiteen går inn for at lokalstyret overtar ansvaret for skolen ved årsskiftet 2005-2006.

Komiteens flertall er videre i prinsippet av den oppfatning at også kirken bør overføres til den lokale, folkevalgte forvaltningen. Foreløpig ber dette flertallet, som også inkluderer Senterpartiet, bare om at departementet vurderer dette, nettopp fordi kirken skal dekke behovet for hele øygruppen.

Lisbet Rugtvedt (SV): Svalbard-samfunnet er et livskraftig samfunn. Det har en variert befolkning, et vok-

sende miljø innenfor forskning og utdanning, økende turisme, et variert tilbud innenfor kultur og fritid, et variert næringsliv og, ikke minst, entusiastiske innbyggere som ønsker økt innflytelse og ansvar.

Når vi nå behandler den helhetlige svalbardpolitikken, er det derfor med et positivt utgangspunkt. Likevel er det utfordringer knyttet til liv og samfunn i det tøffe klimaet kloss opp til Nordpolen. Det må finnes en god balanse mellom å skape stabilitet på den ene siden, og på den andre siden ikke legge til rette for et vanlig livsløpssamfunn hvor mennesker slår for dype røtter. Det er også en utfordring å finne en god balanse mellom tilstrekkelig næringsaktivitet og hensynet til det sårbare miljøet – hensynet til Svalbard som en del av kongeriket Norge på den ene siden, og samtidig de hensyn som må tas i respekt for den internasjonale Svalbardtraktaten.

SV støtter innføring av økt lokaldemokrati i Longyearbyen. Men det er fornuftig, slik innstillingen legger opp til, at en skal ha en gradvis overgang til lokalstyre, og at lokalstyret ikke skal omfatte større geografiske områder. Sysselmannen vil og må fremdeles spille en viktig rolle på Svalbard.

Utviklingen innen forskning er svært interessant og positiv. Havneområdene ved Svalbard er en viktig region for veksling av varme mellom atmosfæren og havet. Med Svalbard som base foregår forskning som bl.a. vil ha betydning for forståelsen av globale klimaforandringer. Det er all grunn til å tro at denne forskningen vil få økende betydning og oppmerksomhet i årene som kommer.

Det er et tankekors at Svalbard både er et godt utgangspunkt for å studere klimaforandringene og et område for produksjon av kull, som er en viktig kilde til utslipp av klimagasser og dermed er med på å forårsake klimaforandringene.

Det kan argumenteres med at det produseres forholdsvis små mengder kull, og det argumenteres også med at svalbardkullet er spesielt reint kull. Men det er likevel ikke til å komme bort fra at bruk av kull som energikilde bidrar mye til utslipp av klimagasser internasjonalt. Tankekorset når det gjelder kullproduksjon, vokser også betydelig når vi nettopp har vært gjennom en debatt om gasskraft, hvor jo et av kjerneargumentene har vært at Norge må utnytte den rene naturgassen vi har, for å bidra til at andre land kan trappe ned bruken av kull. Subsidiert svalbardkull skal altså inn på det nordeuropeiske energimarkedet i konkurranse med norsk gass. Det må da være tydelig for alle og enhver at Norge som kullproduzent møter seg selv i døra med et brak.

SV har ønsket at Stortinget ved behandlingen av St.meld nr. 9 skal ta et prinsipielt standpunkt til framtidig kulldrift på Svalbard. Vi mener at dette hører naturlig med i en helhetlig gjennomgang av svalbardpolitikken. SV går inn for at den norske kulldriften skal avvikles og erstattes av annen næringsvirksomhet. Vi mener at det bør lages en plan for avvikling og overgang til annen virksomhet. Vi vil likevel akseptere utvinning av kull til Svalbards eget behov.

Det er både lokale og internasjonale miljøhensyn som gjør det ønskelig å avvikle kulldriften, sett fra SVs side.

Kull gir ca. dobbelt så mye CO₂ –utslipp pr. enhet som gass. Selv med en kraftig opptrapping, slik som Store Norske vil foreslå, er det ikke store mengder kull Norge vil bidra med på det internasjonale kullmarkedet, men det gir et helt feil signal for Norge som energinasjon å satse enda mer på fossilt brensel. Det er vanskelig å se hvordan vi noen gang skal kunne oppfylle våre internasjonale forpliktelser når det gjelder reduksjon av klimagasser dersom vi ikke skal ha noen hemninger verken når det gjelder gass eller kull.

På sikt vil vi også få økende konflikter mellom kulldriften og lokale miljøhensyn. Store Norske oppgir at det neste store kullfeltet som kan åpnes, ligger midt i Reindalen. Det er allerede tatt enkelte prøver, og prøvedrift vil måtte settes i gang innen noen få år dersom en ikke skal få stans i driften når Svea Nord eventuelt er ferdig utvunnet.

Store Norske har vist en imponerende vilje og evne til å omstille seg til lønnsom drift. Men så lenge det bare er driften som blir lønnsom og en ikke tjener inn investeringene, fins det heller ikke økonomiske argumenter for at kulldriften må fortsette.

Svalbard-samfunnet er grunnlagt på kulldrift. Kulldriften har satt dype kulturelle og sosiale spor. For dagens innbyggere er det selvsagt vanskelig å se for seg et Svalbard uten gruvedriften. Men det er ikke grunnlag for å påstå at samfunnet står og faller med kulldriften. Det er allerede skapt et like stort antall arbeidsplasser i annen virksomhet – dette som følge både av en oppblomstring av annen aktivitet og som følge av automatisering av gruvedriften. Både forskningsaktivitet og turistnæring har stort potensial for å videreutvikles og vokse. Heller ikke dette vil være uten miljøeffekt, men denne aktiviteten vil det være lettere å regulere. Gruvedrift må som kjent drives akkurat der hvor kullforekomstene ligger.

Stortinget vil få flere anledninger i nær framtid til å ta stilling til spørsmålet om videre kulldrift og miljøvern på Svalbard. Når SV allerede nå ønsker å ta standpunkt til kulldriften, er det fordi vi ser at de nye lønnsomhetskravene har satt i gang en dynamikk som har gitt en raskere opptrapping av gruvedriften enn det som tidligere var forutsatt. Vi mener det er viktig for Stortinget å legge føringer i forkant av utviklingen. Derfor sier vi nå at vi ønsker en avvikling av den norske kulldriften på sikt. Vi

sier også allerede nå at vi ønsker vern av Reindalen. Disse spørsmålene henger som nevnt sammen.

Satellittbilder viser at ingen andre lavlandsområder på Svalbard har så sammenhengende frodig vegetasjon over så store arealer som Reindalen. Reindalen er også det største og videste av de isfrie dalførene på Sentral-Spitsbergen. Utløpet av Reindalselva danner sammen med andre elver et stort våtmarks- og deltaområde med en sjelden natur og et rikt fugleliv. Reindalen med sidedaler er dessuten et viktig beite- og kalvingsområde for rein. Som landskap er Reindalen både representativ for de store dalførene på Sentral-Spitsbergen og samtidig unik i kraft av sine dimensjoner og sin frodighet. Reindalen har også en rekke geologiske forekomster av spesiell verneverdi.

På samme måte som når det gjelder klimaforandringene, er det innenfor naturvernet nødvendig å legge an et langt tidsperspektiv. Men langsiktigheten ligger ikke i at vi kan ta oss god tid til å se an om det er behov for endringer eller behov for reguleringer. Tvert imot kan det bety at vi må handle fort for å stoppe en uheldig utvikling. SV mener at med det tempoet gruvedriften på Svalbard nå er skrudd opp til, er det også viktig for Stortinget å sette de nødvendige grensene for denne virksomheten.

SV er glad for at utenrikskomiteen har slått fast en rekke viktige prinsipper som legger riktige føringer for en god miljøpolitikk på Svalbard. Det gjelder prinsippet om at miljøhensyn skal veie tyngst dersom det oppstår konflikt mellom miljøhensyn og andre interesser, det gjelder føre var-tenkningen som bærende prinsipp for forvaltningen av Svalbard, og det gjelder målet om å opprettholde omfanget av sammenhengende villmarksområder.

Når det gjelder det siste, er det en fordel at flertallet også har slått klart fast at det ikke er aktuelt med vei eller kraftlinje mellom Longyearbyen og Svea.

Etter SVs oppfatning er det ikke kullforekomstene, men de store, urørte villmarksområdene som er Svalbards viktigste verdier i en tid hvor villmark forsvinner i mange deler av verden.

Presidenten: Den reglementsmessige tiden for formiddagsmøtet er omme. Formiddagens møte blir nå hevet, og behandlingen av sak nr. 1 på dagens kart fortsetter når møtet igjen settes kl. 18. – Det anses vedtatt.

Møtet hevet kl. 15.00.

Møte tirsdag den 6. juni kl. 18

President: Gunnar Breimo

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 87)

Man fortsatte behandlingen av

sak nr. 1

Innstilling fra utenrikskomiteen om Svalbard (Innst. S. nr. 196 (1999-2000), jf. St.meld. nr. 9 (1999-2000))

Lars Sponheim (V): Vi kan vel kanskje få begynne med, siden klokken er 18, å gjøre reklame for å være til stede i salen og skrive polarhistorie i dag og ikke bruke tiden til andre ting, for det er en spennende og viktig dag når Stortinget nå sluttbehandler Svalbard-meldingen.

Svalbard-meldingen var en invitasjon fra den forrige regjering til et bredest mulig kompromiss rundt Svalbard-politikken. Det stilte den nye regjeringen seg bak, og behandlingen i utenrikskomiteen har vist at det er grunnlag for et bredt kompromiss rundt Svalbard-politikken, og det er viktig.

Det er grunn til å gi honnør til saksordføreren for å ha gjort en god jobb og for nettopp å ha lagt til grunn at det kanskje her er viktigere enn i noen annen sak at det er et samlet politisk miljø, slik at vi får en svalbardpolitikk som er stabil og forutsigbar over tid. Det er noe av det aller viktigste og gledeligste å understreke når vi i dag behandler Svalbard-meldingen.

Jeg skal bruke tiden min til å ta tak i noen av de viktigste temaene og de temaene som har vært mest framme i debatten rundt denne meldingen. Det første og viktigste er næringspolitikken på Svalbard, og det som er næringsgrunnlaget.

Det har gått raskere enn sikkert mange ville spådd for noen år siden å transformere Svalbard-samfunnet og Longyearbyen fra et rent kullbasert, og kanskje politisk begrunnet kullbasert, samfunn til å bli et mer mangfoldig samfunn med mange bein å stå på i næringsmessig forstand. Det har vært en normalisering av dette samfunnet, raskere enn sikkert mange ville spådd for noen år siden, og det er bra.

Allikevel er det slik at spørsmålet om framtidig kulldrift er og har vært et sentralt spørsmål. Da den forrige regjering fant det riktig å avklare grunnlaget for videre kulldrift uten store bevilgninger over statsbudsjettet og finne en ressursbase å drive dette på, var det ut fra et ønske og et håp om at dette kunne være et samfunn hvor kull betyr noe også i framtiden i næringsmessig forstand, sammen med andre viktige næringsgrener, men på en måte som er akseptabel for miljøet, og som ikke gjør det nødvendig med bevilgninger over statsbudsjettet for å opprettholde denne næringsvirksomheten.

Nå har det gått et års tid siden Stortinget gav sin tilslutning til prøvestollen i det såkalte Sentralfeltet for å kunne berede grunnlaget for en beslutning i Stortinget

om permanent kulldrift på denne ressursbasen. Alle de nyheter vi har fått så langt, synes å være lovende i retning av at her er det en drivverdig forekomst, som vil gi grunnlag for en mulig beslutning i Stortinget om permanent kulldrift.

Jeg vil understreke betydningen av – og det ligger i det en samlet komite står bak – at dette skal være en miljømessig akseptabel kulldrift, og det er avgjørende at kullselskapet også legger det til grunn. Det betyr at skulle Stortinget fatte en beslutning om permanent kulldrift i Sentralfeltet, må ikke dette på noe vis fremstilles slik at kull har vunnet og miljøet har tapt, men det må være basert på en balanse der også viktige miljøinteresser er ivarettatt. Derfor har saksordføreren og komiteen lagt avgjørende vekt på vern av Reindalen, og at vei ikke skal være nødvendig som en basis for å få denne balansen mellom en framtidig moderne kulldrift som er akseptabel for miljøet, og de åpenbare og viktige miljøinteresser som isolert sett faktisk er de tyngste interessene i vår forvaltning av Svalbard. Da er det viktig at kullselskapet i sitt videre arbeid har den nødvendige finmotorikk for denne balansen. Det er ikke akseptabelt at man lever etter prinsippet om at det er lettere å få tilgivelse enn tillatelse. Her skal det være en god dialog med eier, som igjen vil sørge for at denne balansen er ivarettatt på en god måte. Og jeg føler meg trygg på at det vil skje framover.

Så er lønnsomhet og hva man forstår med lønnsomhet i slik kulldrift, et tema som det allerede er blitt en debatt om, både i lokalpressen på Svalbard og i forbindelse med Svalbard-meldingen. For meg som gjennom lang tid har vært opptatt av disse spørsmålene, har det vært avgjørende å finne fram til en framtidig kulldrift som ikke er avhengig av årlige, løpende bevilgninger over statsbudsjettet. Lønnsom drift i den forstand må først og fremst forstås som en drift som ikke er avhengig av løpende subsidier. Det betyr også at det bør være en lønnsomhet som er så stor at marginene i forhold til å måtte inn med løpende driftsutgifter er tilfredsstillende store. Men det betyr ikke at det bør være forventninger fra eieren til kullselskapet, den norske stat, om at her skal en ha lønnsomhetskrav som gjør at man har avkastning på investert kapital. Det ville i så fall kunne være en drivkraft også til voldsomt store produksjonsvolum, for dette er jo en type drift hvor kostnadene er bundet i faste kostnader, og det vil alltid være enorm interesse for å øke volumet så lenge en har kapasitet innenfor de investeringer som er gjort. Men jeg vil understreke at en subsidiefri produksjon bør ha gode sikkerhetsmarginer, bør være robust, slik at det produseres noe overskudd for å sikre at man kanskje i vanskeligere år ikke har behov for overføringer over statsbudsjettet. På den bakgrunn tror jeg det vil være grunnlag for et fornuftig kompromiss også rundt dette når Stortinget skal fatte sine endelige beslutninger.

Men det gledelige er at det også er andre næringer på Svalbard som vil være med og gjøre dette samfunnet robust framover. Det er viktig å understreke den enormt spennende utviklingen som er innenfor forskning og utdanning. Selv om man der også i første instans lever av betydelige overføringer over statsbudsjettet, er ikke

minst den forskningspark som er foreslått, og som komiteen stiller seg samlet bak at det er nødvendig å få, en betydelig og spennende virksomhet som også kan gi et interessant småskala forskningsbasert næringsliv rundt dette miljøet. Det vil også bidra til å gjøre dette samfunnet robust.

Jeg synes også det er viktig å understreke en annen spennende næringsvirksomhet som har vokst fram på Svalbard, og som det kanskje er minst oppmerksomhet rundt, nemlig satellittaktivitet og bakkestyring av satellitter, først og fremst SvalSat-anlegget på Platåfjellet. Dette er jo et næringsområde hvor vi har genuine naturgitte fortrinn. Det å kunne reise med et fly og bo i et såpass behagelig samfunn så nær Nordpolen har noen naturgitte fortrinn som det er vanskelig å finne andre steder på kloden. Det gjør at jeg tror det kommer til å være en betydelig etterspørsel med hensyn til etableringer på Platåfjellet og andre steder på Svalbard av slik virksomhet framover. Og det er bra innenfor rammer som er politisk akseptable. Det har vært en del diskusjon om dette, for dette er ting som det er vanskelig å forstå helt for menige mennesker. Det har vært en del diskusjon om kontrollen med dette, om vi kan være sikre på at det her drives sivil og god virksomhet. Jeg føler meg overbevist om at norske myndigheter har full oversikt over dette, men det kan kanskje være et spørsmål for justisministeren å ta med seg om ikke sysselmannens embete bør styrkes med hensyn til muligheten for kontroll med det som skjer innenfor satellittvirksomhet, ikke minst så lenge dette er en rent norsk virksomhet, og at man etablerer en god nok kontroll mens det ennå er en rent norsk virksomhet, slik at en uten problem kan ha den samme kontrollen om andre land skulle etablere slik virksomhet på Svalbard. Det vil kunne gi en legitimitet for en slik kontroll, og det tror jeg en bør utrede og ta tak i ganske tidlig.

Et siste viktig næringsområde som jeg vil nevne, og som har stor oppmerksomhet, er reiseliv. Etter min oppfatning må Svalbard være blant de mest eksotiske reisemål, kanskje det mest eksotiske som finnes i Europa. Det tror jeg også kommer til å medføre en betydelig etterspørsel framover. Det er ikke minst en virksomhet som åpenbart krever regulering og en vilje fra norske myndigheter til det, ellers vil det kunne representere betydelige konflikter i forhold til miljø.

Demokrati og lokaldemokrati er viktig, og jeg er glad for den tilslutning vi har fått på bakgrunn av denne stortingsmeldingen til å videreutvikle lokaldemokratiet på Svalbard, ikke minst i samfunnet i Longyearbyen. Det er viktig for mennesker som ønsker å bo i et godt samfunn og i en god bygd, at de er med og bestemmer over sin egen skjebne og sin egen hverdag. Det er derfor vi har lokaldemokrati. Det å eie sine problemer og eie løsningen på sine problemer er en del av den samfunnsbyggingen som Svalbard-samfunnet og Longyearbyen nå må få gå videre med, og nøkkelen til dette er ikke minst, tror jeg, grunnlaget for det brede kompromisset, at strukturselskapet Svalbard Samfunnsdrift overføres til lokalsamfunnet. Det kunne vært sagt mye om det. Jeg vil bare sende med videre fra denne talerstolen at staten og myndighetene på

sin side i forhandlingene med lokalsamfunnet om overføring av dette aksjeselskapet viser en nødvendig grad av romslighet som gjør at det blir en myk overgang. Det betyr ofte at balansen må krydres med noen kroner som gjør det mulig for Svalbard Samfunnsdrift på en god måte å ta tak i utfordringene. Ikke minst vil noen penger til å kunne ruste opp energiverk og framtidig energiløsning være sentral i en slik sammenheng.

La meg få avslutte med å gi honnør til alle menneskene på Svalbard som jeg synes gjør en fantastisk jobb, ikke bare for å skape seg gode liv, det sliter vi alle med på ulike steder, men også fordi man gjør en viktig jobb for det norske samfunn når det gjelder å ta vare på og bygge et samfunn så langt mot nord.

Hill-Marta Solberg (A): Svalbardtraktaten av 9. februar 1920 gir Norge «den fulle og uinnskrenkede suverenitet» over Svalbard, og Svalbardloven av 17. juli 1925 slår fast at øygruppen «er en del av kongeriket Norge». Som saksordføreren i dag allerede har fremhevet, er vår tilstedeværelse på Svalbard begrunnet nettopp i utøvelsen av denne suvereniteten.

De overordnede målene for svalbardpolitikken har ligget fast i lang tid, og de blir for så vidt heller ikke endret ved Stortingets behandling av Svalbard-meldingen i dag. Likevel er det slik at det har skjedd en rask utvikling lokalt på Svalbard og også i rammebetingelsene for norsk svalbardpolitikk. Det er på denne bakgrunn vi må se de endringene som det nå samles et flertall om i Stortinget når det gjelder den videre utviklingen av lokalsamfunnet på Svalbard.

Som mange allerede har pekt på, framstår ikke lenger Svalbard som et ensidig gruvesamfunn. Ikke minst i løpet av de siste fem–ti årene har det funnet sted en betydelig vekst innenfor annen næringsaktivitet, mens det har vært en reduksjon i kullgruvedriften. Reiselivet opplever vekst, og det har vært en betydelig økning i forsknings- og utdanningsvirksomheten. En godt utbygd infrastruktur – gode kommunikasjoner – er med på å gjøre øygruppen til et etterspurt sted for forskning, både nasjonalt og internasjonalt. Svalbard-samfunnet står derfor i dag på tre bein næringsmessig sett: Det er gruvedrift, det er utdanning og forskning, og det er reiseliv.

Denne bredden i næringsaktivitet har også bidratt til at Longyearbyen er blitt det vi kaller et familiesamfunn. Ved behandlingen av St.meld. nr. 9 om Svalbard i dag blir det likevel nedsatt en merkestein ved at det innføres lokaldemokrati på Svalbard. Dette skjer i tråd med det syn at ethvert norsk samfunn skal styres av et folkevalgt organ. Systemet med embetsstyre hører en annen tid til.

Lokaldemokratiet vil gi innbyggerne større innflytelse over utviklingen i eget lokalsamfunn. Arbeiderpartiet har gjennom en lang prosess og i egne utredninger utmeislet et egnet rammeverk for lokalstyret på øygruppen og i Longyearbyen. De politiske partienes lokalavdelinger på Svalbard og deres rolle synes jeg bør fremheves. De har gjennom mange år arbeidet utrettelig for nettopp dette målet. Behandlingen av Svalbard-meldingen viser at det nå er bred politisk enighet om etableringen av Longyear-

byen lokalstyre, med oppgaver som langt på vei tilsvarende det kommunale myndigheter har på fastlandet.

På noen områder går også Stortinget lenger enn det det egentlig var lagt til rette for i stortingsmeldingen. Det gjelder bl.a. det faktum at komiteen går inn for at skolen skal overføres til lokalstyret ved årsskiftet 2005-2006. Det samme er tilfellet for Stortingets beslutning i dag når det gjelder valglovens paragraf som omtaler valgperioden. Der mener vi at også Svalbard skal ha en fireårsperiode.

Et annet eksempel på at Stortinget i dag går lenger enn det stortingsmeldingen la opp til, er at vi også peker på at prinsippet om åremålstilsetting for statsansatte på Svalbard bør fjernes. Vi er selvfølgelig innforstått med – det peker også komiteens flertall på – at praktiseringen av åremålsordningen har vært myket opp. Men tiden er altså moden for å fjerne den som prinsipp, og så påpeker komiteen de nødvendige unntak som skal gjøres.

Forskning og utdanning framstår som noen av de viktigste aktivitetene på Svalbard i dag, en virksomhet som også er mer sentral i en overordnet politisk sammenheng enn tidligere var tilfellet. Universitetsstudiene på Svalbard har gitt Svalbard en ny dimensjon og må ses som en suksess både faglig og i lokalsamfunnet.

Svalbard Forskningspark er planlagt for å være en samlokalisering av alle de akademiske miljøene i Longyearbyen, Svalbard Museum, et magasin for arkeologisk og kulturhistorisk materiale og eventuelt et informasjonssenter om Svalbards natur og miljø. Meldingen var i utgangspunktet noe avventende til forslaget om utbygging av parken. Derfor er det meget positivt at stortingsflertallet i dag går lenger og anbefaler at en så raskt som mulig går videre med byggeplanene. Forskningsparken vil kunne gi gode samordningsgevinster ved at forsknings- og utdanningskompetanse av ulike slag samlokaliseres.

Norsk kulldrift har tidligere vært det primære virkemiddelet for å opprettholde norsk nærvær på Svalbard. Som kjent har kulldriften vært gjennom store omstillinger. Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS driver i dag med prøvedrift i Svea Nord. Dette prosjektet har Stortinget foreløpig ikke fått seg forelagt til behandling. Beslutningsgrunnlaget som skal gjøre det mulig for oss å ta stilling til spørsmålet om permanent drift, vil i tråd med selskapets planer legges fram mot slutten av året.

Miljøvernet på Svalbard skal sikre at tilstedeværelsen vår der skjer innenfor de rammer og med det hensynet som vi må sette i høysetet, ikke minst når vi skal ta vare på det som er understreket fra utenrikskomiteen i innstillingen, nemlig føre var-prinsippet når det gjelder forvaltningen av miljøet på Svalbard.

Ivar Østberg (KrF): Jeg føler aller først behov for å rette en hjertelig takk til vår egen representant i Svalbardrådet og til Svalbardrådet for de konstruktive innspill som lokale styresmakter på Svalbard har hatt i den prosessen vi nå er inne i med å sluttbehandle stortingsmeldingen om Svalbard.

Det har vært mange besøk på Svalbard denne våren. Også kommunalkomiteen har vært der, ikke minst fordi

man ønsket å drøfte og se på tilpasningen til lokaldemokrati på Svalbard.

Som representant fra Troms har jeg vært så heldig at jeg har vært på Svalbard lenge før jeg som stortingsrepresentant besøkte øya som komiteemedlem. Jeg har hatt gleden av å samarbeide med representanter fra Svalbard, bl.a. på de møtene som en daværende skoledirektør og etter hvert utdanningsdirektør hadde, og vi skjønnte jo ut fra det rektor Holm kunne fortelle om den fantastiske skolen de drev på Svalbard, at ting var annerledes der. Gruvesamfunnet har endret seg til å bli et normalt familiesamfunn. Det er et godt tilpasset samfunn for familier, med barnehage og en skole som har kombinert grunnskole og videregående skole. Det var med stolthet rektor Holm fortalte om denne skolen til oss som bodde på fastlandet.

Vi kommer til å oppleve debatter omkring Svalbardsamfunnet i tiden framover. Det er mange på Svalbard i dag som ønsker seg et livsløpssamfunn. Det er mange som har bodd på Svalbard i hele sitt voksne liv, og som etter sin yrkesaktive karriere fortsatt kan tenke seg å bo der. Debatten omkring det framtidige Svalbard-samfunnet er neppe ferdig med debatten i dag.

Kommunalkomiteen drog altså til Svalbard for å se på lokaldemokratiet. Det er godt at man ønsker en prosessmodell på Svalbard, en gradvis utvikling til et stadig mer livskraftig lokaldemokrati. Det er viktig at Svalbardrådet overtar Svalbard-samfunnets drift. Kristelig Folkeparti har i innstillingen sagt at Svalbard kirke fortsatt bør være under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, i tråd med hva Svalbardrådet ønsker. Det er viktig at selsmannen som er på stedet, har de funksjoner som en fylkesmann på fastlandet har. Det er viktig å knytte funksjonene opp til tilstedeværelse på Svalbard og i Longyearbyen.

Flere har i debatten vært inne på den forskningsinnsats som gjøres, og UNIS som er bygd opp. Til høsten, fra 27. til 29. august, skal den fjerde parlamentariske konferansen for arktisk samarbeid i Rovaniemi nettopp diskutere muligheten for et arktisk universitet. Komiteen har berørt dette i sin innstilling og bedt om at departementet i samarbeid med UNIS får avklart hvilken rolle UNIS kan spille i et arktisk universitet.

Til slutt: Helsetilbudet på Svalbard er fantastisk! Det er så godt at det sannsynligvis er større forbruk av helse-tjenester på Svalbard enn i et normalsamfunn på fastlandet. Men etter mine begreper er ikke beredskapen på Svalbard god nok. Det har vært besøk, bl.a. fra dette hus, som har opplevd at helikoptre ikke kom fram. Etter min mening er den kirurgiske beredskap på Svalbard for dårlig, og i den tiden jeg selv var styreleder ved RiTØ, arbeidet vi med muligheten for et samarbeid med sykehuset på Svalbard nettopp for å kunne øke den kirurgiske beredskap. Jeg tror dette vil være en debatt som vil pågå når det gjelder Svalbard, også i framtiden.

Statsråd Hanne Harlem: I stortingsmeldingen om Svalbard er det foretatt en helhetlig vurdering av norsk svalbardpolitikk, og det er redegjort for de mål, priorite-

ringer og virkemidler som gjelder spesielt for Svalbard. Siden forrige stortingsmelding om Svalbard ble behandlet for nesten 15 år siden, har det vært gjennomgående bred politisk enighet om hovedlinjene og prioriteringene i norsk svalbardpolitikk, slik det også var før 1985. Målene for norsk svalbardpolitikk har ligget fast i lang tid, og dette har vært en stabiliserende faktor og bidratt til en fredelig utvikling i området.

Grunnlaget for forvaltningen av Svalbard er Norges fulle og uinnskrenkede suverenitet på øygruppen. Dette er slått fast i Svalbardtraktaten og bekreftet gjennom snart 75 års myndighetsutøvelse. Men Norge har ikke bare rett til å utøve myndighet innenfor de rammene traktaten setter, vi har også en plikt til å håndheve suvereniteten på en korrekt og troverdig måte.

Det har over de siste ti år funnet sted store endringer i de ytre rammebetingelser, også for norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Svalbards strategiske betydning er imidlertid ikke blitt mindre enn før. Som også påpekt både i meldingen og i komiteens innstilling er denne snarere blitt av en annen karakter.

Svalbard står foran flere utfordringer, og det er flere av Regjeringens medlemmer som har ansvar for norsk svalbardpolitikk. Dette gjelder foruten meg selv, særlig utenriksministeren, miljøvernministeren, nærings- og handelsministeren og kirke-, utdannings- og forskningsministeren.

Siden forrige stortingsmelding om Svalbard ble behandlet i Stortinget, har det skjedd omfattende endringer på Svalbard. Det har vært en rask vekst i de norske bosettingene, det har vært omfattende privatisering og differensiering i det lokale næringslivet, og det er økende internasjonalt nærvær på øygruppen. Langt flere aktører og interesser gjør seg gjeldende på Svalbard enn for bare ti år siden.

Longyearbyen har utviklet seg til et sted med større mangfold av virksomheter. Tidligere var Longyearbyen et ensidig industristed med kulldrift som eneste næringsvei. I dag har samfunnet tre ben å stå på: Kulldrift, reiseliv samt forskning og høyere utdanning.

En av de viktigste sakene Regjeringen fremmet i Svalbard-meldingen, er innføring av lokaldemokrati i Longyearbyen. Det er i meldingen lagt vekt på at Longyearbyens innbyggere skal få innflytelse over og ansvar for lokalsamfunnets utvikling. Men ved innføring av lokaldemokrati må det tas hensyn til de utenrikspolitiske forhold og statens særlige behov for kontroll med utviklingen på øygruppen, bl.a. av hensyn til de høye miljømål som er satt for Svalbard. De samfunnsmessige særtrekkene ved Longyearbyen er også av betydning. Samlet sett gir dette et annet rammeverk for utvikling av lokaldemokrati i Longyearbyen enn på fastlandet. Dette er fulgt opp i komiteens innstilling. Det er enighet om at det skal innføres lokaldemokrati ved at det etableres et Longyearbyen lokalstyre som i hovedsak får oppgaver som på fastlandet er kommunale. Komiteen har også sluttet seg til at Longyearbyen lokalstyre overtar som eier av Svalbard Samfunnsdrift så snart det er mulig. Regjeringen vil arbeide for at innføring av lokaldemokrati kan skje ved årsskiftet 2001-2002.

Miljøvern har fått stadig større betydning i norsk svalbardpolitikk gjennom de siste 25 år. En av hovedutfordringene som norsk svalbardpolitikk står overfor, er å styrke vernet av Svalbards unike naturmiljø og kulturminner. Det er i stortingsmeldingen sagt at målet om bevaring av Svalbards særegne villmarksnatur ligger til grunn for miljøvernpolitikken. Svalbard skal fremstå som en av verdens best bevarte villmarksområder. Miljøhensyn skal veie tyngst ved konflikt mellom miljømålene og andre interesser. All næringsvirksomhet, ressursutnytting, forskning og undervisning skal skje innenfor de rammer som hensynet til bevaring av Svalbards naturmiljø og kulturminner setter. Jeg er glad for at komiteens flertall støtter målet om å opprettholde omfanget av villmarkspregede områder på Svalbard.

Det er i stortingsmeldingen også redegjort for arbeidet med å legge frem en verneplan som vektlegger vern av biologisk rike landområder, og som sammen med eksisterende verneområder omfatter et representativt tverrsnitt av Svalbards natur- og kulturmiljø. Jeg har merket meg at komiteen understreker at de villmarkspregede områdene skal kunne brukes og oppleves, men på en slik måte at bruk og ferdsel ikke reduserer områdenes omfang eller kvalitet på sikt. Det er det ikke vanskelig å være enig i.

Kullgruvedriften er inne i en avgjørende fase. Store Norske Spitsbergen Kulkompani har startet prøvedrift i Svea Nord, og selskapet har lagt opp til en forsering av driften i forhold til tidligere fremdriftsplan. I revidert nasjonalbudsjett i år er det derfor foreslått bevilget ytterligere midler til investering i prøvestollen. Samtidig er det foreslått at produksjonstaket på 400 000 tonn kull pr. år oppheves, slik at selskapet kan øke kullproduksjonen. På bakgrunn av den forserte fremdriften mener Store Norske nå at selskapet kan ta stilling til spørsmålet om permanent drift i Svea Nord allerede til høsten.

Store Norskes planer for kullgruvedriften på Svalbard har endret seg raskt det siste året, og til dels har de endrede planene også kommet brått på departementet. Regjeringen vil i fremtiden følge nøye med på Store Norskes virksomhet, og det legges vekt på at den videre fremdrift i Svea Nord skjer i nær dialog mellom Store Norske og Regjeringen.

For øvrig registrerer jeg med glede at komiteens flertall viser til at Store Norske har vært et viktig virkemiddel i norsk svalbardpolitikk helt siden starten i 1916, og at man ved vurderingen av Store Norskes fremtidige virksomhet må foreta en helhetlig vurdering av kullgruvedriften som virkemiddel i norsk svalbardpolitikk.

Det har vært en betydelig vekst i forsknings- og utdanningsvirksomheten på øygruppen i løpet av de siste ti år. Svalbard er det lettest tilgjengelige høyarktiske området i verden, og øygruppen er blitt sentral for både den nasjonale og den internasjonale forskningen i Arktis. Forskningsvirksomheten er med på å gi norske vitenskapelige miljøer tilgang til internasjonale nettverk. Samtidig bidrar den til å fremskaffe det kunnskapsmessige grunnlaget for utøvelse av norsk forvaltning på øygruppen og i havområdene omkring.

Det har i de senere årene vært en omfattende utbygging av forskningsstasjoner og annen infrastruktur for forskning og utdanning. Jeg vil særlig peke på satsingen i Ny-Ålesund. Stedet har etablert seg som en internasjonal forsknings- og miljøovervåkingsstasjon, og har status som Large Scale Facility under EUs forskningsprogram. Videre vil jeg fremheve etableringen av universitetsstudiene på Svalbard, som fikk sine første studenter på plass i 1993. Det har også vært satset på romrelatert virksomhet. Det internasjonale forskningsmiljøet har investert i to radarer ved Longyearbyen, og det er bygd oppskyttingsbaser for sonderaketter i Ny-Ålesund og jordstasjon for satellitter ved Longyearbyen. Norge har deltatt med store bevilgninger til disse anleggene. Komiteen peker på vekstpotensialet i denne virksomheten. Den understreker samtidig betydningen av at det føres effektiv og troverdig kontroll med at driften av jordstasjonene skjer i samsvar med Svalbardtraktaten. Jeg kan forsikre at Regjeringen legger stor vekt på at dette skjer. Jeg har også lyst til å bemerke til representanten Sponheim, at Sysselmannen har, etter forskrift av juni i fjor, kontrollmyndigheten med dette, og at Regjeringen selvfølgelig også løpende vil vurdere det, og eventuelt fremme forslag for Stortinget i den grad det er behov for styrking av den kontrollen.

Siden forrige stortingsmelding om Svalbard har det skjedd en desentralisering av ansvar og myndighet innenfor de ulike offentlige sektorer. Det har også vært en betydelig vekst i privat virksomhet på Svalbard. Komiteen peker på at dette har redusert de politiske myndigheters muligheter til å drive en helhetlig styring av utviklingen på områder av nasjonal interesse. Regjeringen vil på denne bakgrunn se på hvordan Polarutvalgets koordinerende rolle kan styrkes, slik komiteen ber om, og også vurdere om Polarutvalget bør få et større budsjettansvar for den totale statlige virksomheten på øygruppen.

Avslutningsvis vil jeg peke på at de omfattende endringene som har funnet sted på Svalbard siden fremleggelsen av forrige generelle stortingsmelding, viser betydningen av å ha en overordnet svalbardpolitikk med tilstrekkelig fleksibilitet og robusthet. Svalbard er viktig for Norge. Jeg viser til det jeg har sagt både om Svalbards naturmiljø og øygruppens unike kvaliteter for forskning. På Svalbard er det også en norsk befolkning som har krav på myndighetenes oppmerksomhet, på linje med alle andre innbyggere i Norge, selv om det fra både Regjeringens side og fra komiteflertallets side er lagt vekt på at det ikke betyr at Svalbard skal utvikle seg til et såkalt livsløpssamfunn. Våre samlede nasjonale interesser på Svalbard ivaretas best gjennom å videreføre en aktiv politikk forankret i langsiktige, overordnede mål.

Ivar Kristiansen (H): Det har vært en interessant debatt som har foregått i dag om Svalbard og Svalbardsamfunnet. Jeg tror det er på høy tid at denne debatten gjennomføres i Stortinget. Det er på høy tid at det også gjennomføres noen organisatoriske endringer, og at det tas en diskusjon om de norske interessenes videre fremtid på øyene. Jeg tror også det er veldig viktig at vi i alle

våre generelle målsettinger ikke kommer på halvdistanse når det gjelder hva vi virkelig vil og hva vi ønsker på Svalbard. Jeg tror nok at noen ytringer lar det henge i luften at vi er på halvdistanse når det gjelder spørsmål om kulldrift, at vi er på halvdistanse når det gjelder spørsmål om videreutvikling av reiseliv, og – selvfølgelig – overordnet disse spørsmål henger miljøvernaspektet. Jeg tror det er viktig at vi gir klare signaler for fremtiden, og ikke minst er det viktig at vi gir klare signaler med hensyn til videre kulldrift.

Jeg tror de foreløpige resultatene fra Svea Nord tyder på at det her er all grunn til å gi klarsignal til videre drift. Selvfølgelig er ikke tidspunktet inne i dag til å gi det, men disse spørsmålene er av så viktig karakter at marsjordrene til dem som skal virke, bo og utvikle Svalbard videre, må gis med store bokstaver. Jeg tror vi må ha helt klart for oss at det er kulldrift som er forutsetningen for stabilitet, for bosetting og for utvikling på Svalbard. Det er kulldriften som er basis for all annen infrastruktur og kommunikasjon, og som sørger for at de gledelige resultatene vi har sett innenfor reiseliv, innenfor utdanning og innenfor forskning, er av en sånn karakter at disse må satses på. Vi må være positive til og vi må utvikle disse.

Jeg tror at av det vi ser spesielt innenfor forskning i et nokså klart definert strategisk beliggende område, er den utviklingen som finner sted innenfor satellittkommunikasjon, romteknologi, fiskeriforskning, klimaforskning og polarforskning, det som er mest til glede for nasjonen Norge og for norske forskere. Dette er områder som antakelig i verdensammenheng er nokså unike, og som vi er nødt til å satse på å videreutvikle. Hvis vi ender opp i en diskusjon om det å komme på halvdistanse i flere av disse spørsmålene, gir vi ikke folk som skal satse og bo på Svalbard, klare nok signaler. Jeg synes det er greit at vi gir dem klare signaler i spørsmålet om en demokratiseringsprosess, som burde ha vært gjennomført for lenge siden. Vi må la folk som bor der, få lov til å styre sin egen hverdag. Retningslinjene ligger klart definert fra før. De samme retningslinjene må være klare for fremtiden, også for Sysselmannen.

Ikke minst er det viktig at de som skal virke og bo videre på Svalbard og utvikle samfunnet i tråd med norske interesser, fortsatt har meget gode rammevilkår. Svalbard ligger i et så vidt næringsrikt og strategisk interessant og viktig område for Norge, at kun gode rammevilkår kan sørge for en fornuftig forvaltning – og, selvfølgelig, med overordnet miljøpolitisk, strategisk tenkning lagt til grunn kan vi gi folk som skal bo og utvikle samfunnet videre, klare nok marsjordre for fremtiden.

Tomas Norvoll (A): Det er bra at det er såpass bred enighet rundt de sakene som dreier seg om behandlingen av Svalbard-meldingen. Det er bra, for det ville vært veldig uheldig hvis dette var et punkt hvor man hadde kraftig politisk kiving og hvor det var dype splittelser i Stortinget. Det ville ikke vært noe godt signal i den debatten som er i forhold til vår suverenitetshvedelse der oppe.

Jeg vil snakke om det som går på utdanning og forskning på Svalbard, og der skjer det utrolig mye spennende

de. UNIS er en utrolig konstruksjon. Bare tanken på å legge et universitet langt ute i Ishavet er jo i utgangspunktet nesten absurd, men det har vist seg å være en kjempesuksess og et utrolig spennende miljø. Og det er viktig at vi er med og støtter opp om det, slik at miljøet fortsatt skal kunne utvikle seg. Nå har det vært noe nytt, det har vært noe spennende, det har vært noe eksotisk, men vi er nødt til å sikre at det hele tiden skjer en utvikling, og at ikke dette miljøet stagnerer og nærmest sementeres og blir stående, i beste fall, på stedet hvil. Et rykte om et godt akademisk miljø er noe som sprer seg. Det sprer seg relativt raskt, men det sprer seg ikke med hyperfart. Derimot vil ryktet om et dårlig akademisk miljø spre seg øyeblikkelig, og vil fort kunne være ødeleggende for miljøet der. Blant annet derfor er det viktig at vi nå får realisert planene om en forskningspark i Longyearbyen. Det er veldig bra at komiteen går lenger enn det meldingen la opp til. Vi må greie å få samlet alle de små og få akademiske miljøene som er i Longyearbyen. Vi må få med museet, få til et informasjonssenter, så kan dette bli noe veldig spennende og svært bra. Hvis de miljøene kan trekke på hverandre og utnytte hverandres styrke, vil det være et bidrag til å løfte utdanning og forskning på Svalbard.

UNIS har vært organisert som en stiftelse i et samarbeid mellom de fire norske universitetene. Det har funget. Det har sikret at flere miljøer på fastlandet har et eiendomsforhold til konstruksjonen UNIS. Det har vært med og sikret rekruttering, og det har skapt en form for dugnads- og pionerånd, og som man kan se, har hele landet vært med, vært en del av oppbyggingen av UNIS. Nå er vi gjort kjent med at Riksrevisjonen har hatt innvendinger mot den organisasjonsformen. Jeg tror man må ha som prinsipp at når noe fungerer veldig bra, er det ikke noen hensikt å endre så mye på det. Det er meningsløst. Men hvis vi skulle bli tvunget til å gjøre dette på en annen måte, må det være et prinsipp at alle de fire universitetene skal være sterkt knyttet opp til UNIS. Man bør jo heller vurdere om ikke flere miljøer får ta del i det, enn at færre skal ta del i det. Det er viktig at hele landet er en del av dette.

Svalbard er en unik plattform for forskning. Det er et unikt laboratorium for forskere fra hele verden. Ett av områdene som har tatt av i det siste, er det som går på romrelatert virksomhet. Vi vet at Svalbard ligger utrolig gunstig til, bl.a. med hensyn til nordlysforskning. Det er visstnok den eneste plassen med god infrastruktur hvor man kan se dagnordlys, og det er noe som en del forskere synes er veldig flott, og som de ønsker å bidra med mye forskning på. Blant annet dette gjør at forskere fra hele verden trekkes til Spitsbergen for å drive forskning der. Det er faktisk nesten større interesse blant utenlandske forskere for å bruke de installasjonene som er her, og det bør være en utfordring at vi får de norske miljøene til å være tyngre med og til å bruke infrastrukturen og miljøet der enda mer enn de gjør i dag.

Det er unikt å ha en egen toppmoderne flyplass som trafikkeres av store, moderne fly i arktisk klima. Det finnes ingen andre steder i verden som har en slik infra-

struktur plassert midt i den type eldorado for forskere. Dette har vi begynt å utnytte, og det må vi fortsette med.

Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen i Stortinget har vært med i behandlingen av denne meldingen. Vi besøkte Longyearbyen og Ny-Ålesund nå i vår, og ble både fascinert av naturen og imponert av den utdanningen og forskningen som foregår der. Miljøet er godt og spennende, men det er under utbygging og kan være sårbart. Jeg tror det er tverrpolitisk enighet om at vi skal arbeide videre for å sikre en fortsatt utvikling av forskning og utdanning på Svalbard.

Statsråd Siri Bjerke: En rekke innlegg har trukket fram den sentrale plass miljøvernet har i svalbardpolitikken.

Jeg er glad for at komiteen er enig i at omfanget av villmarkspregede områder på Svalbard skal søkes opprettholdt, og at komiteens flertall ønsker å unngå at sammenhengende villmarksområder blir delt opp av gjennomløpende naturinngrep. Regjeringen vil følge opp dette i praksis, både ved å styrke regelverket som regulerer adgangen til å foreta naturinngrep, og gjennom opprettelse av nye verneområder.

Om kort tid vil Regjeringen vedta vern av Bjørnøya i tråd med det forslaget som er omtalt i meldingen. Vi arbeider med en verneplan for biologisk produktive områder i tråd med Stortingets vedtak, som vi vil kunne legge fram i 2001. Regjeringen vil sikre at verneverdiene i de aktuelle områdene ikke forringes mens verneplanen er under arbeid, og vi vil iverksette de tiltak som er nødvendige.

Et forslag til ny miljøvernlov for Svalbard har vært på høring, og Miljøverndepartementet arbeider nå med lovproposisjonen. Loven skal sette miljømessige rammebetingelser for all aktivitet på øygruppen. Vi har betydelige miljøutfordringer som følge av den økende aktiviteten i reiseliv og forskning og planene om fremtidig kulldrift. Det er også forhold tilknyttet gamle synder, avfallshåndtering og forsøpling, det er viktig å følge opp, bl.a. det iøynefallende problemet med søppel fra skipstrafikken, som saksordføreren nevnte. Kulturminnene er sårbare og utsatt for slitasje på grunn av økende ferdsel.

Jeg har merket meg at komiteen i all hovedsak støtter de forslag som fremmes i meldingen, og er glad for komiteens tilslutning til tiltak for å redusere miljølempene ved snøscootertrafikken. Regjeringen vil bl.a. legge opp til at det opprettes lovhjemlede scooterfrie områder rundt bosettingene, der lokalbefolkning og turister kan nyte ikke-motorisert friluftsliv uten å bli sjenert av støy.

På Svalbard er det viktig at vi lovfester miljøstandarder som ligger i forkant internasjonalt, og som stadfester miljøprinsipper som føre var, bruk av best tilgjengelig teknologi og miljøpåvirkerens ansvar. Jeg er derfor svært tilfreds med at komiteen mener at føre var-tenkningen må være det bærende prinsippet for forvaltningen av Svalbard. Jeg har også merket meg komiteens og flere taleseres forventninger til at forslaget til svalbardmiljølov kommer i nær fremtid, og jeg håper å kunne legge fram et forslag tidlig neste år.

Slik fremdriften er for Svea Nord-prosjektet, vil behandlingen av virksomheten måtte skje etter gjeldende regelverk. De miljøvernmessige vurderingene av prosjektet er av sentral betydning ved vurdering av eventuell permanent drift. Miljøverndepartementet vil be Store Norske foreta en fullstendig konsekvensanalyse i tråd med kravene i plan- og bygningsloven både når det gjelder prosedyre og kvalitetskrav.

Vi har nådd langt innen miljøvernet på Svalbard, bl.a. på grunn av en aktiv vernepolitikk. Mesteparten av øygruppen har fortsatt tilnærmet uberørt natur og økosystem. Dersom vi skal kunne opprettholde og videreføre det som er oppnådd, er det imidlertid ikke tilstrekkelig med lover og påbud. Sektorene må også ta spesielle hensyn ved utøvelse av sine interesser. Jeg synes at reiselivet på Svalbard går foran som et godt eksempel her.

Norsk Polarinstitutt har, som komiteen framhever, en sentral rolle i norsk polarforskning. Regjeringen ser det slik at den norske forskningen på Svalbard må ha et omfang og et faglig nivå som gjør at den kan bidra med et godt kunnskapsgrunnlag til forvaltning av Svalbard, bidra til å ivareta nasjonale interesser på øygruppen, og gjøre norske miljøer til attraktive partnere i det internasjonale forskningssamarbeidet på Svalbard.

Vekst innen forskning og utdanning er derfor positivt, men la meg avslutningsvis minne om at også denne virksomheten på Svalbard må skje innen forsvarlige miljømessige rammer, og slik at konfliktene med andre samsfunnsinteresser blir så små som mulig.

Svein Ludvigsen (H): Svalbard står overfor en større utfordring enn noensinne siden ishavsskipper Søren Zachariassen fra Tromsø tok med seg kull fra Bohemanneset i 1899. Kullene fant han så tidlig som i 1862, synlig i dagen. Nå er gruvedriften snart slutt, fjellene er tomte, og snart stenger den siste gruva i Longyearbyen.

Derfor er det på sin plass at Stortinget nå drøfter de overordnede målene for den fremtidige svalbardpolitikken. Mest sentralt må vi derfor sette norsk suverenitets-håndhevelse. Norge må føre en helhetlig politikk basert på en konsekvent og fast håndhevelse av suvereniteten. Hvis vi slurver med dette, kan vi fort sette våre interesser i fare.

Svalbardtraktaten gir Norge både forpliktelser og rettigheter. Miljø, næringsvirksomhet og bosetning er sentrale elementer som må balanseres innenfor en helhetlig svalbardpolitikk. Balansen mellom et trivelig bomiljø med friluftsliv og en svært sårbar arktisk flora og fauna må finne sin løsning. Fiskeriressursene i Svalbardsonen og den norske bærekraftige ressursforvaltningen i nord er også et aspekt knyttet til svalbardpolitikken og suvereniteten.

Et element i å opprettholde suvereniteten er en norsk helårig bosetning i et tilnærmet fullverdig familiesamfunn på Svalbard. Et annet er at det drives en økonomisk noenlunde lønnsom basisnæring som sikrer helårig bosetning og en infrastruktur som andre aktiviteter kan nyttiggjøre seg.

Denne basisnæringen kan etter min mening ikke være noe annet enn kulldrift, og det betyr at Svea Nord vil

spille en sentral rolle i årene som kommer. På sikt ser ikke jeg annet enn at Sentralfeltet må åpnes med utbygging av den nødvendige infrastruktur. Uten kulldriften er jeg redd overføringene til Svalbard vil stige, og ikke minke. På sikt er det neppe realistisk at forskning, utdanning og reiseliv alene skal kunne ha bærekraft for helårig bosetning i et familiesamfunn.

Til gjengjeld må Store Norske få adgang til å tilpasse seg en mer bedriftsøkonomisk lønnsom drift. Det betyr at utvinning av kull i en mengde som bedriften finner nødvendig i forhold til marked og lønnsomhet, må tillates, og at det kan skje innenfor forsvarlige rammer for miljøet. Dette må også legges til grunn for Regjeringens og Stortingets endelige beslutning om Store Norskes videre virksomhet på Svalbard.

Ny-Ålesund og Longyearbyen har utviklet seg svært positivt som nasjonale og internasjonale senter for relevant forskning og utdanning. Samarbeidet mellom våre fire universiteter må videreføres, og vi bør bestrebe oss på å invitere til internasjonale samarbeidsløsninger som kan initiere ny aktivitet og forsterke den allerede etablerte.

På den annen side vil studenter og forskere være gjestearbeidere på Svalbard, og vil ikke kunne tilføre samfunnet kontinuitet og stabilitet slik kulldriften gjør.

Reiselivet har vist seg som en svært suksessfull næring. Den opererer i et spennende, men sårbart miljø, og det stiller store krav både til myndighetene og brukerne. På den annen side bør deler av Svalbard forbli åpne både for lokalbefolkningens friluftsliv og reiselivets behov, og jeg ser ikke at det er behov for ytterligere tilstramninger av nevneverdig karakter.

Det må ikke bli slik at man enten må være forsker eller ansatt hos Sysselmannen for å komme seg utenfor tettbebyggelsen i Longyearbyen, Barentsburg eller Svea. Et av de sterkeste incentivene for å bo på Svalbard er jo nettopp naturen. Myndighetene må derfor opptre i miljøvernsaker på en måte som lokalbefolkningen og reiselivet har forståelse for. Begge har vist seg ansvarlige i så måte, og begge er interessert i å ta vare på Svalbards sårbare natur. Så her har myndighetene sterke medspillere.

Longyearbyen har en historie som «company-town», og senere har Sysselmannen hatt en overordnet myndighet som knapt kan forenes med dagens Svalbard-samfunn eller vårt generelle ønske om demokratisk innflytelse i lokalsamfunnet.

Endringene fra den gang Svalbard var et lukket samfunn når isen stengte Adventfjorden, til nå å ha opptil flere fly hvert døgn, må også få konsekvenser for hvordan lokalsamfunnet organiseres. Fast bosetning krever naturlig nok annen innflytelse enn det som ble krevd da kullarbeiderne overvintret, mens familien ventet på fastlandet.

Lokalbefolkningen må derfor få et mer omfattende ansvar for å styre seg selv tilnærmet som en kommune, dog innenfor de begrensninger som Svalbardtraktaten nødvendiggjør. For eksempel må det lokale selvstyret som skal etableres, snarest mulig overta ansvaret for grunnskolen og den videregående skolen. I innstillingen varsler Høyre at vi mener årsskiftet 2005–2006 må være det seneste tidspunktet.

I det hele tatt ønsker Høyre velkommen en styringsmodell for Longyearbyen som gir befolkningen større mulighet til innflytelse i lokalsamfunnet. Og jeg understreker til slutt at det er nødvendig, mer enn kanskje noe annet sted i kongeriket, at man har et konstruktivt og givende samarbeid mellom befolkningen, næringslivet og de offentlige myndigheter på Svalbard. Men det må gå an å få det til ved at man lar folk få større innflytelse over sin hverdag.

Gunnar Skaug (A): Vi har fått en Svalbard-melding og en innstilling fra utenrikskomiteen som setter norsk svalbardpolitikk i et nytt perspektiv. Utviklingen på Svalbard har på mange måter også vist at øysamfunnet er blitt kvalitativt mye bedre de siste årene.

La meg få framføre noen få synspunkter knyttet til innstillingen og meldingen.

I det videre arbeidet med vår svalbardpolitikk bør kravene til et helhetlig regelverk for å styrke den statlige styringen og kontrollen over aktiviteten på Svalbard formuleres slik at prinsipielle føringer framstår klarere. Eksempelvis bør man stille krav til at regelverk som folke-registerloven, aksjeloven, stiftelsesloven og regnskapsloven samt miljøloven blir innført på Svalbard.

Det bør også, slik komiteen er inne på i sin innstilling, vurderes en omorganisering av Polarutvalget f.eks. med sikte på å gjøre det til et politisk samordningsorgan.

Formuleringen om åremål som er brukt, vil muligens sementere eksisterende ordning og ikke føre til avvikling av åremål som generell tilsetningsform i staten, noe som lenge har vært et ønske fra Svalbardrådet. Det kunne vært ønskelig at behovet for slik tilsetning vurderes på nytt, både ut fra ønsket om stabilitet og ikke minst ut fra kostnadene ved denne ordningen.

Så til miljøspørsmålene:

Når det sies at alle typer tekniske inngrep utenfor planområdene skal godkjennes av Sysselmannen, må det etter min oppfatning menes at slike inngrep skal behandles i henhold til gjeldende lov og regelverk.

Det må være en selvfølge at myndighet ligger hos den som i henhold til en lov har myndigheten, og at også statseide selskaper skal behandles etter gjeldende regelverk. Stortinget bør etter min mening f.eks. ikke ha noen klar oppfatning av hvorvidt en gruve skal ha én eller flere utganger.

Lokalbefolkningens ferdsel i verneområdene, som også har vært et viktig spørsmål, må etter min vurdering fortsatt være basert på de vilkår som er fastlagt under forarbeidene til etablering av verneområdene. Dette er et viktig grunnlag for tillit til forvaltningen. Lokalbefolkningens ferdsel har, etter min oppfatning, uansett ingen miljømessige konsekvenser som vil være målbare, i motsetning til et kommersielt reiseliv.

Det er verdt å merke seg at man går svært langt i detaljer også rundt miljøspørsmålene, og jeg tror komiteen gjør helt rett i det. Men det er kanskje grunn til å advare mot å gi så kraftige føringer før miljøloven behandles og vedtas av Stortinget, at det kanskje kan utelukke andre og muligens bedre løsninger.

Det kunne også vært ønskelig å avklare nærmere viktige prinsipielle spørsmål knyttet til Bergverksordningen for Svalbard. Selv om det fra mange hold hevdes at Bergverksordningen er en norsk forskrift som vi kan gjøre som vi vil med, kommer man ikke forbi at Svalbardtraktaten legger klare føringer om at vi skal ha denne forskriften. Spørsmålet om Bergverksordningens stilling må derfor avklares før man går videre i arbeidet med miljøloven.

Arbeiderpartiet har for sin del lenge arbeidet for innføring av et lokaldemokrati på Svalbard. Dokument nr. 8-forslaget som William Engseth og jeg la fram, og som også bl.a. førte til et vedtak i Arbeiderpartiets sentralstyre i november 1997, gav en detaljert modell for innføring av et lokaldemokrati på Svalbard.

Jeg er glad for at regjeringen Bondevik har fulgt opp nettopp disse klare intensjonene i sin Svalbard-melding, som utenrikskomiteen også nærmest enstemmig har fulgt opp. Men målene for miljøvern må ikke legges begrensninger på lokaldemokratiet. Jeg vil gjerne understreke at en målsetting for miljøvern som reduserer vår tillit til lokalbefolkningens evne og vilje til å arbeide for disse målene, kan vi ikke være tjent med.

Så noen få ord om Svalbard Samfunnsdrift. Jeg tror det er viktig at alle spørsmål som berører framtidige økonomiske forpliktelser – forpliktelser som i framtiden vil påløpe selskapet på bakgrunn av tidligere beslutninger – må bli avklart.

Helt til slutt: Longyearbyen vil, enten vi liker det eller ikke, være et norsk utstillingsvindu. Vi må derfor være svært nøye med det bildet vi skaper av hvordan et norsk lokalsamfunn på Svalbard skal fungere i framtiden.

Torny Pedersen (A): Det finnes bare ett sted i Norge hvor ca. 99 pst. av befolkningen er fornøyd med å bo, og det er på Svalbard. Det forteller oss at spesielt Longyearbyen har utviklet seg tilnærmet til det vi ønsker at et lokalsamfunn skal være. Det er et resultat av en villet politikk. Iskalde og golde Svalbard har så å si ikke arbeidsledighet, folk har god helse, og de fleste er fornøyd med den lønnen de har.

Selvsagt spiller skattefordelen på Svalbard en viktig rolle for den private økonomien, og etter hvert har de sosiale tilbudene blitt mye bedre. Jeg tenker da på barnehagetilbud, skoletilbud, videreutdanning, helse- og sosialtjenester og fritidsaktiviteter, selv om bl.a. helse- og sosialtjenestene og beredskapen bør utbygges enda mer.

Til forskjell fra lokalsamfunn på fastlandet er innbyggerne på Svalbard ikke like begeistret for innføring av lokalt selvstyre. Faktisk mener et klart flertall at dagens fjernstyring fra fastlandet er meget bra.

Jeg mener likevel det vil være viktig å få vedtatt kommunalt styresett, der Longyearbyen lokalstyre i hovedsak har ansvaret for det vi på fastlandet kaller «kommunale oppgaver». Dette vil gi innbyggerne innflytelse og ansvar for sitt eget lokalsamfunn og kontroll med øygruppas utvikling, ikke minst i forhold til de store miljømål som staten har satt, men som selvfølgelig staten fremdeles skal være med og ha ansvaret for.

Natur og friluftsopplevelser er hovedgrunnen til at så mange velger å bosette seg og leve på Svalbard i flere ti-år, selv om de vet at Svalbard ikke er og heller ikke bør bli et livsløpssamfunn. Dette vil det bli mange debatter om i framtiden.

I Innst. S. nr. 11 for 1995-96 fastslås det at Svalbard skal fremstå som et av verdens best bevare villmarksområder, og at miljøhensyn innenfor rammen av traktaten skal veie tyngst ved konflikter. Det er det viktig å videreføre som grunnleggende hensyn for at øygruppens særegne villmarksnatur skal bevares i framtiden. Skal vi greie dette, er det viktig å ta i bruk føre var-prinsippet, slik at langsiktige og grunnleggende verdier for menneskeheten som naturområder forblir mest mulig uberørt.

Vi vet jo at turisttrafikken på Svalbard har hatt en stor økning de senere årene. Dette har både positive og negative sider. Positive fordi flertallet har oppdaget denne unike øygruppen, og at man faktisk kan kombinere forskning i unike miljø- og naturforhold med turisme og skape dette til en næring. Slik får man også på Svalbard et større mangfold av næringsvirksomhet.

Men den utviklingen som har skjedd i forbindelse med snøscooterkjøring, er bekymringsfull. Jeg tror det er nødvendig med en regulering som skiller mellom fastboendes og tilreisendes terrengkjøring.

Den største økningen i snøscootertrafikken de siste årene er mest en følge av ekspansjonen i reiselivsnæringen, og det bør være en sak for reiselivsnæringens samarbeidsorganer hvordan man vil unngå konflikter og ikke minst støypoblemer i framtiden. En vei å gå kan være å stille krav til støysvake snøscootere, men jeg tror man må vurdere turisttrafikken i sin helhet.

Det vil være viktig at Regjeringen legger fram en verneplan for Svalbard som også omfatter områder der det biologiske mangfoldet kan få utvikle seg tilnærmet upåvirket av menneskelige aktiviteter. I den sammenhengen er Reindalen en av de plassene som har store verneverdier. Når så styret i Store Norske Spitsbergen Kulkompani har slått fast at Svea Nord-prosjektet ikke er avhengig av vei og kraftlinje, vil Reindalen etter min mening peke seg ut som et meget aktuelt verneområde når Regjeringen legger fram sin verneplan for Svalbard.

Kulldriften og Svalbard hører liksom sammen også i framtiden. Men det er viktig med en helhetlig vurdering av kulldriften som virkemiddel i svalbardpolitikken. Dette for å komme fram til større fleksibilitet, ikke minst i forhold til volumuttak pr. år, men også i forhold til miljøet. Vi må aldri glemme at Norge forvalter denne øygruppen for hele verden.

Tom Thoresen (A): På tampen av denne debatten må det være tillatt å slå fast at det kanskje mest særmerkede ved den er den utstrakte grad av enighet som eksisterer rundt hovedpunktene i norsk Svalbard-forvaltning. Det må det jo nesten også være om Norge på en troverdig måte skal ivareta suverenitetshevdelsen på Svalbard i tråd med det som er fastlagt i Svalbardtraktaten.

Innenfor dette hovedområdet understreker Norge nå at vi er innstilt på å ivareta denne suvereniteten med den

tyngde som er nødvendig. Samtidig gjør vi det i et internasjonalt samfunn, hvor denne suvereniteten ikke er omstridt. Og det har vi selvfølgelig også forpliktelser på oss for å gjøre, bl.a. ved å gjøre norsk lovgivning gjeldende konsekvent der hvor den skal gjelde, også for Svalbard, på en måte som alle signatarpartene er fornøyd med. Men det er ikke noe stridstema i dag.

Så er det også slik at Svalbard-samfunnet skal leve videre som et levende samfunn. Det setter krav til omstilling. Og de som har lang erfaring med dette samfunnet, ser hvordan det har utviklet seg fra et nesten ensidig gruve-samfunn til et samfunn som i dag har mange bein å stå på. Det kan være nyanser i hva som måtte være den enkelte – også den enkelte stortingsrepresentants – perspektiver på de enkelte næringsveiers utvikling. For egen del vil jeg si at noe av det mest spennende kanskje er det som skjer på forskningssiden, bl.a. fordi Norge her har en unik mulighet til å ligge i ledelsen i verdensforskning på de polare områdene. Men Norge har samtidig muligheten til å invitere inn forskningsmiljøer fra ulike land slik at forskningsvirksomheten slik den er generert på Svalbard, også blir en form for internasjonal brobygging – og på et område som er ukontroversielt.

Dette foregår selvsagt ikke i et vakuum. Det å bevare de polare områdenes unike egenart er av stor viktighet nettopp for at den moderne polarforskning skal være slagkraftig. Derfor er jeg for min del glad for at en enstemmig komite legger vekt på forvaltningen av Svalbard-området etter miljøkriterier og etter føre var-prinsippet.

En ting er den forpliktelse vi har overfor kommende generasjoner til å bevare sammenhengende arktiske områder, en annen ting er hva dette har å si for de miljøene vi har, ikke minst på forskningssiden, i dag. Og det er vel neppe noen tvil om at andre næringsveier som kan være under ekspansjon – det kan være en turisme under ekspansjon, og det kan være en gruve drift under ekspansjon – kan, hvis det ikke her settes klare regler for utviklingen, true nettopp den basis i miljøvern som vi må ha på Svalbard. Og det er her føre var-prinsippet kommer inn.

Jeg vil for min del gjøre meg til advokat for den tankegang at både utviklingen av turismen og utviklingen av eventuell videre kulldriften må ses i lys av dette prinsippet. Det vil si at konsekvensutredningene er på plass, og er gjennomgående på plass, før vi tar nye skritt i det både Stortinget, men også andre myndigheter skal ta standpunkt til etter hvert.

Lodve Solholm (Frp): I denne debatten har Svalbards suverenitet og vår rolle i dette fleire ganger vore fastslått. Det ligg fast i Svalbardtraktaten. Det gir oss eit ansvar, og det ansvaret skal vi ta, det er det full politisk semje om.

Næringslivsutviklinga på Svalbard er særskild viktig dersom vi skal få eit levande lokalsamfunn som kan stå mest mogleg på eigne bein, men det er viktig at ein då får ei næringsutvikling der lokalsamfunnet får fleire bein å stå på. Det som er gledeleg, er at denne utviklinga no begynner å skje. Koldrifta har jo alltid vore der, vi har fått ei ri-

vande utvikling innan reiseliv og turisme, vi har fått ei liknande utvikling innanfor forskning og utdanning, og vi ser kor naudsynt det er å ha servicebedrifter som skal yte service til desse bedriftene og verksemdene. Det vi også skal vere klar over, er at Noreg – og for så vidt andre land – haustar av marine ressursar i havområda rundt øygruppa, og dei skal også bli gjevne service av bedrifter som igjen kan slå rot i Svalbard-samfunnet.

Eg har lyst til å nemne at eg var på Svalbard i 1992, og eg var der no i vår, i år 2000. Det som slo meg, var faktisk dei store endringane; der eg i 1992 følte ein pessimisme, følte eg i år at det var optimisme. Dette er ei endring som har skjedd i løpet av veldig kort tid, og eg følte også at det ikkje berre var eg som sat med ei kjensle av at her hadde det skjedd ei endring. Denne endringa synest eg det er viktig at vi tek vare på, slik at ein har mogleheita til å bevare Svalbard-samfunnet for dei som skal arbeide der, men også av omsyn til den rolla Noreg skal spele i det internasjonale samfunnet gjennom Svalbard-traktaten.

Det er viktig for eit lokalsamfunn, det vere seg på fastlandet eller på Svalbard, at det har fleire bein å stå på. Likevel synest eg ikkje vi kan kome vekk frå at det er kolddrifta som pr. i dag er den viktigaste næringa. Den kan bli lønsam, og derfor synest eg det er viktig at Store Norske får høve til å konsentrere seg om denne drifta, slik planane går ut på. Det skal vi sjølvsagt kome attende til i seinare saker som vi skal handsame her i Stortinget. Det same gjeld for så vidt eit omstridt tema, nemleg veg frå Longyearbyen til Svea. Personleg synest eg det er ein god tanke, men sjølvsagt må vi ta miljøomsyn.

Miljøet skal vi ta vare på, det er det også politisk semje om. Men eit fornuftig samspel mellom næringane må kunne la seg gjere, ei fornuftig forvaltning må også la seg gjere, sjølv om ein tek omsyn til miljø og næringsutvikling.

Skulen er viktig også for dette samfunnet. Og mitt inntrykk er at skulen der er ein god skule. Eg kan skyte inn at eg i vår fekk lov til å undervise tre timar på vedkommande skule, og det verka som om skulen hadde godt utstyr, gode lærarkrefter og ei god leing. Det som skjer på UNIS, er også spennande. Som fleire av talarane i dag har nemnt, kan Noreg her gå i front.

Så har vi dette med demokratiutvikling. Eg føler at det er riktig å gjere som m.a. Svalbardrådets fleirtal ber om, nemleg å ta det litt med ro, og at ein, som også fleirtalet i komiteen har lagt opp til, er litt varsam med vidareføringa. Det tek tid, og mange ting skal tilpassast. Derfor meiner eg også at ein skal vere særers varsam med å gjere Svalbard-samfunnet om til eit livsløpssamfunn.

Eg synest at innstillinga er balansert og god, med særers stor grad av semje. Dette vil gje eit godt grunnlag for å vidareutvikle Svalbard-samfunnet til beste for dei som bur og arbeider der, og for det ansvaret som er pålagt Noreg gjennom Svalbardtraktaten.

Karin Andersen (SV): Suverenitetshevdelse og god miljøforvaltning må være utgangspunktet for svalbardpolitikken. Det sa også Tom Thoresen i sitt innlegg, et innlegg jeg kan slutte meg til i sin helhet.

«Kulldrift og Svalbard hører liksom sammen», sa Torny Pedersen, og det har det gjort, selvfølgelig har det det, historisk har kulldrift vært den tyngste næringsinteressen og det som har vært grunnlaget for bosettinga på Svalbard. Så er spørsmålet om det i framtida fortsatt skal være slik at dette er det tyngste grunnlaget. Det mest spennende framtidsperspektivet er på forskningsområdet, det er der SV tror man er nødt til å sette inn økt aktivitet for å styrke bosettinga. Problemet med noe av argumentasjonen som jeg mener å ha hørt i dag rundt kulldrifta, er at man tenker seg at Svalbard-samfunnet på en måte skal være bedriftsøkonomisk lønnsomt i seg sjøl, altså at det skal gå rundt. Hvis man tenker slik, er det klart at man er nødt til å utvide kulldrifta, man er nødt til å få kulldrifta til å gå uten statstilskudd, og så får man en slags logikk som ruller og går av seg sjøl. SVs utgangspunkt er ikke at Svalbard skal være lønnsomt. SVs utgangspunkt er at vi skal ha en suverenitetshevdelse og en god miljøforvaltning på Svalbard, og at Svalbard-samfunnet skal være et godt samfunn å bo i for dem som bor der.

Jeg merket meg at justisministeren i sitt innlegg sa at planene om utvidet drift også hadde kommet litt brått på departementet, og hun signaliserte en noe mer avventende holdning til dette enn en del representanter har gjort. Det er jeg glad for, for det er ingen tvil om at denne måten å si det på, at bare vi får satt i gang mye her nå, så greier vi dette uten statstilskudd, har vært en viktig drivkraft bak noen av innleggene her i dag. Isolert sett er jo det en forståelig posisjon, men for framtida er SVs synspunkt at miljøhensynene må komme først. Det sier også en enstemmig komite, at når det er konflikt mellom miljø og næring, skal miljøhensynene komme først. Men det virker litt som om det er når det er en helt lokal konflikt vi snakker om. Spørsmålet er da om vi også greier å sette miljøhensynene foran næringsinteressene når kulldriften og klimaproblemene blir tatt med i dette bildet. Hittil har man klart det med vekslende hell på fastlandet, og jeg tror at man må ha et slikt perspektiv også på svalbardpolitikken. Av de innleggene jeg har hørt i dag, virker det på meg som man har en veldig solid holdning til dette når det gjelder de lokale konfliktene, men at man ikke har den samme føre var-holdningen og den samme holdningen til at miljø skal komme først når man utvider perspektivet til å bli globalt og ikke lokalt.

Så sa miljøvernministeren at noe av hennes utgangspunkt var at norske forskningsmiljøer skulle bli attraktive partnere for internasjonale aktører når det gjaldt forskning. Det var et signal jeg var veldig glad for å høre. Jeg tror det her ligger uante perspektiver, og jeg ønsker altså at Norge skal ha en forholdsvis ambisiøs politikk på dette området, sjølv om det også må skje innenfor dette føre var-prinsippet, der man må ta hensyn til de lokale virkningene av at slik virksomhet øker også på Svalbard.

Men jeg tror at vi egentlig ikke har sett viktigheten av de forskningsprosjektene som man kan komme opp med på Svalbard, og at man der har naturgitte forutsetninger som gjør at man virkelig kan få forskningsprosjekter som kan få svært stor betydning både i seg selv og for Norge og Svalbard-samfunnet som forskningssteder,

og for Svalbard som en del av Norge som forskningsnasjon.

Når det gjelder utviklingen av lokaldemokratiet, er også jeg enig med dem som mener at Svalbard-samfunnet signaliserer at de ønsker lokaldemokrati, men kanskje i et litt annet tempo. Det slutter også SV seg til.

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Kirsti Kolle Grøndahl (A): Da tror jeg bare det gjenstår å takke for god og bred debatt om svalbardpolitikken i dette århundre. De overordnede målene har i løpet av debatten stått i sentrum. Suverenitetsutøvelsen har vært helt sentral, deretter at miljøutfordringen er gjennomgripende i forhold til vår svalbardpolitikk, og videre at vi har næringsaktiviteter og næringsvirksomhet, en bosetting og et lokaldemokrati som vi skal forsøke å utvikle på aller beste måte.

Noen nyanser har det naturligvis vært i debatten, men jeg føler at det i det store og hele har vært en solid støtte til den faste og konsekvente svalbardpolitikken som både den forrige og den nåværende regjering har lagt opp til.

Jeg er også glad for at så mange har fulgt debatten fra diplomatloshen og fra galleriet. Jeg tror at det at folk fra Svalbard – selv om de ikke har fått mulighet til å delta i debatten, noe de kanskje gjerne skulle ha gjort – har vært til stede og vet hva vi har snakket om, kan være et godt grunnlag for en videre dialog om utviklingen. Dessuten har 100 pst. av Svalbards presse vært til stede hele tiden. Det tilsier gode referater i Svalbardposten.

Statsrådene har vært imøtekommende på de aller fleste områdene. Jeg tror faktisk ikke at jeg har hørt et eneste område hvor de ikke har tenkt å komme Stortinget i møte.

Miljøvernministeren har sagt at miljøloven og forslag til verneplan for biologisk produktive områder vil komme til neste år. Hun har dessuten understreket at budskapet om at miljø skal veie tyngst i tilfelle konflikter, vil bli fulgt opp i tråd med føre var-prinsippene.

Lokaldemokratiet vil man nå intenst gå i gang med å utforme i praksis, og det vil bli innført ved årsskiftet 2001-2002. Komiteen har ikke eksplisitt nevnt dette, men vi har vel hele tiden hatt akkurat det tidspunktet i hodet.

SSD vil bli overført så raskt som mulig til lokalstyret, men med det forbehold som komiteen har gitt uttrykk for, at vi er klar over at energiverket og forsyningsnettet er i en noe dårlig forfatning, og at man her må komme fram til en løsning når det gjelder opprustning og drift, slik at man i fremtiden får en tilfredsstillende energiforsyning dette må være klart før lokalstyret eventuelt overtar ansvaret for energiverket og forsyningsnettet.

Det vil bli valg til det første lokalstyret høsten 2001, og første valgperiode vil bli på to år, men deretter regner komiteen og Stortinget med at neste periode blir en fireårsperiode.

Tilsynsorganet som skal kontrollere de ulike radar- og jordstasjonene, er etablert, men trenger tilførsel av faglig kompetanse for å kunne virke godt nok. Også her regner

vi med at statsråden gjør sitt til at dette tilsynsorganet kommer i funksjon så raskt som mulig.

Det har også kommet positive signaler om at dialogen mellom Store Norske og Regjeringen skal bli bedre og tettere, slik at grunnlaget for en eventuell permanent drift av Svea Nord kan bli fattet på et best mulig grunnlag.

Svalbard forskningspark har fått mange godord i løpet av dagen, og statsrådene har åpenbart forstått at Stortinget er utålmodig med hensyn til at etableringen av denne forskningsparken må komme i gang.

Videre har man oppfattet at vi ønsker en bedre koordinering av svalbardpolitikken, slik at Polarutvalgets stilling vil bli gjennomgått, og at man vil søke å styrke dets koordinerende rolle.

Alt i alt vil jeg mene at Stortinget i formiddag og i kveld har gjort et gagns arbeid for suvereniteten og for utviklingen av Svalbard og Svalbard-samfunnet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 3417)

S a k n r . 2

Innstilling fra næringskomiteen om lønnsomme og konkurransedyktige reiselivsnæringer (Innst. S. nr. 209 (1999-2000), jf. St.meld. nr. 15 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Høyre 10 minutter, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og representanten Bastesen 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte med inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Vider vil presidenten foreslå at de som tegner seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Mimmi Bæivi (A) (ordfører for saken): Jeg skal starte med å korrigere noe som står i innstillingen på side 7. Der skal det i andre spalte sjetten avsnitt, stå:

«Etter komiteens oppfatning må Norges Turistråd være pådriver for dette.»

Norsk økonomi står overfor mange utfordringer framover. For å opprettholde velferdsnivået må verdiskapingen i fastlandsøkonomien øke betydelig, og gjennom å fokusere på produktutvikling, internasjonal profilering, merkevarebygging, utdanning og kompetanseheving og miljøtilpasning vil komiteen derfor legge til rette for ny vekst i reiselivsnæringen over hele landet.

I innstillingen til reiselivsmeldingen som vi behandler i dag, er det stor politisk enighet om at denne voksende næringen fortjener å bli tatt på alvor og få sin rettmessige plass i verdiskapingen i næringslivet.

Næringen møter i dag sterk internasjonal konkurranse om de reisende. Merkevarebygging og markedsføring av Norge også i utlandet vil være viktig for å møte denne konkurransen. Komiteen er enig om prioriteringen av dette området.

Reiselivsnæringen står overfor utfordringer innenfor ny teknologi. Stadig flere bruker Internett til å orientere seg om reisemål. Kjøp og salg av reiser over Internett har hatt en sterk vekst. Komiteen vil derfor at det lages en helhetlig presentasjon av Norge gjennom Internett, en nasjonal inngangsportal for norsk reiseliv. De mange små reiselivsbedriftene må settes i stand til å utnytte ny teknologi effektivt.

Kompetanseheving og forskning er et annet område som vil være viktig for suksess i næringen. Derfor må det utvikles forpliktende samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og næringen. Tilgangen på personer med høy kompetanse når det gjelder reiseliv, er også svært viktig.

Komiteen mener altså at reiselivsnæringen har et potensial for videre vekst. I St.meld. nr. 41 for 1997-98, Næringspolitikk inn i det 21. århundre, ble utviklingen i næringspolitikken behandlet. Prinsippene som ble lagt der, legger også rammen for politikken overfor reiselivsnæringen. I reiselivsmeldingen går vi mer konkret inn på utfordringene og rammevilkårene for å få til økt lønnsomhet i denne næringen.

Vilkårene for transport har stor betydning for norsk reiseliv. Meldingen drøfter ikke problemstillingene knyttet til rammevilkår for transport i Norge, men Regjeringen vil komme med en egen melding om nasjonal transportplan. Komiteen har understreket at reiseliv i den sammenheng må inngå i drøftingene i planen.

Regjeringen skal også legge fram en egen melding om merverdiavgift, der avgiftsvilkårene for reiselivsnæringen vil bli sett på. I tillegg arbeides det med en melding om friluftsliv, hvor vilkårene for bruk av natur og utmark skal diskuteres mer inngående. Denne meldingen vil også ha innvirkning på reiselivets utvikling, spesielt i forhold til de miljøpolitiske utfordringene.

Reiselivsaktiviteten på verdensbasis øker. Dette skyldes bl.a. økt samkvem mellom land og utvikling av handel og investeringer på tvers av landegrensar. Videre har etablering av sosiale og kulturelle bånd mellom verdens befolkning og betydelig velstandsøkning drevet fram en stor vekst i reiselivet. Reiselivsnæringen regnes for å være blant de største og hurtigst voksende næringer i verden.

Også i Norge har reiselivet skapt grunnlag for betydelig virksomhet. Verdiskapingen og arbeidsplassene som dette har gitt, har hatt stor betydning. Reiseliv som både omfatter overnatting, servering, transport, formidling og opplevelser bidrar med atskillige milliarder kroner til brutto nasjonalprodukt og sysselsetter vel 150 000 arbeidstakere. Næringen sysselsetter langt flere enn f.eks. primærnæringene til sammen.

Til tross for en betydelig vekst i reisetrafikk og omsetning har en stor andel av norske reiselivsbedrifter en relativt svak økonomi. Skal det være attraktivt å arbeide og investere i reiselivsnæringen framover, må lønnsomheten

øke. Med det stramme arbeidsmarkedet norske bedrifter står overfor, er konkurransen om arbeidskraften større enn på lenge. De minst lønnsomme bedriftene vil på sikt bli tapere i denne konkurransen. Reiselivets muligheter til utvikling er i stor grad avhengig av bedriftenes evne til å møte hovedutfordringen, som er økt lønnsomhet. Rekrutteringsproblemene i næringen har bl.a. sammenheng med at næringen ikke oppfattes å tilby gode nok lønnsbetingelser.

Bedriftenes lønnsomhet er også viktig for deres mulighet til å hevde seg i den internasjonale konkurransen.

Det er mange områder som virker inn på reiselivsnæringens muligheter til utvikling. Den økonomiske politikken og inntekts- og arbeidsmarkedspolitikken er eksempler på områder som fastlegger noen av de grunnleggende forutsetninger for reiselivets konkurransevne. Andre er priser, renter og valutakurser, i tillegg til lønns- og kostnadsutvikling. Komiteen har som forutsetning at Regjeringen må samordne politikken på en slik måte at den støtter opp om målet om økt verdiskaping.

Grunnlaget for lønnsomhet ligger i evnen til å utvikle kostnadseffektive, miljøtilpassede og attraktive produkter som turistene etterspør. Dette er nødvendig for å lykkes i den internasjonale konkurransen om turistene.

Produktutvikling er først og fremst reiselivsbedriftenes eget ansvar. Men komiteen har understreket betydningen av at arbeidet med produktutvikling i norsk reiseliv gis prioritet. Hensynet til kvalitet og kundeorientering må i økende grad vektlegges, og den offentlige innsatsen både på sentralt og lokalt nivå må støtte opp om dette.

Et kontinuerlig utviklingsarbeid på det enkelte reisemål er viktig. Bedriftene og næringen må selv samordne seg og finne fram til hensiktsmessige former for samarbeid som sikrer langsiktighet og forpliktelser.

Selv om det blant bedriftene er enighet om behovet for samarbeidstiltak og samarbeidsform, viser erfaringene at tilgangen til finansiering av fellesgodene ofte er mangelfull og ustabil. Som løsning på dette har komiteflertallet bedt Regjeringen vurdere å videreutvikle en ordning med «turistskatt». En forutsetning er at ordningen blir selvfinansierende og forvaltes av næringen selv.

I tillegg til å kunne tilby attraktive og helhetlige produkt, må reiselivet arbeide aktivt for å bli synlig i det internasjonale markedet og også fokusere på nordmenns muligheter til å reise i eget land. Den stadig økende konkurransen krever nytenkning og samordning både av den offentlige og den private innsats. Komiteen mener det må prioriteres midler til en felles profilering og markedsføring av Norge som interessant reisemål. De offentlige midlene som tilføres Norges Turistråd, må gå mer mot merkevarebygging av norske reiselivsprodukter.

Erfaringer fra andre land, som f.eks. Danmark, viser at dette har effekt. Alle kjenner til uttrykket «Det er deilig å være norsk i Danmark». Kanskje det også kan bli godt å være dansk i Norge.

Behovet for økt satsing på overordnet profilering og merkevarebygging begrunnes i endringer i kommunikasjon med markedet, som i mye større grad enn tidligere retter seg direkte mot forbruker. En langsiktig og målret-

tet strategi for markedsføringsarbeid vil sikres ved at innsatsen konsentreres om segmenter og markeder som gir størst mulig avkastning for norsk reiselivsnæring.

For å følge opp den oppmerksomheten som skapes av merkebygging, er det avgjørende at kunden har tilgang til nærmere informasjon om ulike reiselivsprodukter. I den sammenheng spiller Internett en stadig viktigere rolle. Merkebygging skal bidra til å skape interesse og oppmerksomhet om landet vårt, og når interessen er skapt, skal Internett-portalen være verktøyet som formidler konkret informasjon om og mulighet for salg av reiselivsprodukter og destinasjoner.

I meldingen er det gjort nærmere rede for hvordan kompetanse og ferdigheter i bred forstand blir en stadig viktigere konkurransefaktor også i reiselivsnæringen. Tilgangen på arbeidstakere med rett kompetanse, evne til rask oppdatering og fornyelse av yrkes- og fagkompetanse på alle nivåer er her en stor utfordring.

Tilgangen på arbeidskraft er et av de største problemene reiselivsbedriftene står overfor i dag. De ulike delene i reiselivet har også ulikt kompetansebehov. Det vises til at formalkompetansen er lav sammenlignet med andre næringer.

Yrkesopplæring, lærlingordninger og høyere utdanning er alle offentlige innsatsområder. Siden det er mange innenfor reiselivet som ikke har videregående opplæring, vil etter- og videreutdanning kunne få stor betydning.

Når det gjelder forskning, hvor målet er å gi kunnskap som skal legge grunnlaget for økt lønnsomhet og verdiskaping samt belyse betydningen av samfunnsmessige forhold, er det viktig å få en god formidling av resultatene ut.

Komiteen ser fram til de strategiske beslutninger som Regjeringen vil ta i oppfølgingen av vår innstilling. Med de forventninger som er skapt, vil en oppfølging av meldingen kreve en statlig finansiell og faglig støtte i startfasen.

Terje Knudsen (Frp): I reiselivsnæringen er samarbeid viktig for å lykkes. Den sterke fremveksten av kjeder og ulike samarbeidsavtaler er begrunnet i dette behovet. Reiselivsnæringen omfatter mange små og geografisk spredte bedrifter og noen få store.

Fremskrittspartiet ser at den internasjonale markedsføringen i fremtiden i større grad vil påvirke turistene direkte gjennom merkebygging og informasjon og i mindre grad påvirke turistene gjennom mellomleddene. Den internasjonale markedsføringen er i dag ikke tilstrekkelig målrettet mot bygging av merkevare, og det bedrives ikke tilstrekkelige profileringsfremstøt for Norge som turistmål. Internasjonal markedsføring av reisemål krever imidlertid en langsiktig relasjonsbygging både mot reisibransje og forbruker.

Det er også egnet til bekymring den lave inntjeningen i næringen de siste årene. Reiselivsnæringen i Norge har hatt markert lavere vekst enn ellers i Europa. Fremskrittspartiet mener årsaken er å finne i det samlede skatte- og avgiftsnivået i Norge, som rammer reiselivsnærin-

gen særlig hardt. Da synes ikke tiden å være inne for ytterligere avgifter. Fremskrittspartiet vil derfor slå ettertrykkelig fast at innføring av merverdiavgift på reiselivstjenester er et særdeles uegnet virkemiddel dersom man ønsker at denne næringen skal være et stort satsingsområde i årene som kommer. En eventuell momsreform vil særlig ramme hardt bedrifter i distriktene og gravgrendte strøk.

Fremskrittspartiet mener heller at det nå vil være på sin plass å satse sterkt på markedsføring i de relevante utenlandske miljøer, og at det derfor er viktig at Norges Turistråd får en vesentlig styrking av sine budsjetter. I denne forbindelse vil Fremskrittspartiet påpeke at kampanjer brukt i utlandet vil ha liten innvirkning på presset i norsk økonomi.

Fremskrittspartiet mener også at kunnskaper om trender, preferanser og markedets oppfatning av norske reiselivsprodukter må formidles til bedriftene, da dette er viktig som grunnlag for markedsstilpasset produktutvikling og kvalitetsforbedring. Det synes som Norges Turistråd i dag mangler den kompetanse som skal til for å fylle denne funksjonen. Derfor må det utvikles et slikt kompetansemiljø enten i regi av Norges Turistråd eller annet faglig miljø.

Fremskrittspartiet ser også behov for en oppmyking av rigorøse norske arbeidsmarkedsbestemmelser. Her vil nyttige incitamentene være økt adgang til frivillig overtid og adgang til å foreta midlertidige ansettelser, som kan avhjelpe mangelen på arbeidskraft i hektiske perioder, som igjen er sesongbetont.

Fremskrittspartiet er også opptatt av de utfordringer som ligger i produktutvikling overfor funksjonshemmede kunder. Vi mener at det er viktig å få til tilgjengelighet til produkter og reisemål som samsvarer med de funksjonshemmedes behov. I den forbindelse mener vi at det bør vurderes å innføre skattemessige avskrivninger for investeringer som legger forholdene til rette for nettopp funksjonshemmede.

Vi mener dessuten at det offentlige har et overordnet ansvar for å sikre reiselivsnæringen gode kommunikasjoner. Det er helt åpenbart at manglende veisatsing fører til dårlig fremkommelighet og unødig lange og dyre reiserveier. Nasjonal transportplan, som skal behandles til høsten, er et stikkord i så måte.

Randi Karlstrøm (KrF): Reiseliv handler om å bry seg om folk, og noen trendforskere mener at vi går inn i følelsenes tid der nettopp reiseliv og den menneskelige omsorg som gis her, som man kan få som gjester og besøkende ulike steder i verden, blir en viktig del av framtidssamfunnet. Dette er en næring i sterk vekst, og det er en næring som kan utformes til en stor miljødelegger eller til en del av en bærekraftig økonomi og et medmenneskelig samfunn.

Sentrumsregjeringa la fram reiselivsmeldinga før jul fordi det er behov for et løft i arbeidet for å gjøre norsk reiseliv til en viktig vekstnæring i Norge. Utfordringa er å gjøre dette på vår måte og utnytte de fortrinnene vi har, og sette dette inn i en utviklingssammenheng også for lo-

kalsamfunn og regioner, for bransjer og for kulturlivet. Jeg legger til grunn at reiselivet ikke er noen entydig næring, men et system av ulike bransjer og ulike funksjoner som sammen oppfyller den reisendes behov og gir den reisende en opplevelse.

Jeg er opptatt av at den reiselivsmessige infrastruktur både er funksjoner og fysiske element, tilrettelagt for å møte de behov den besøkende har på et sted. Denne infrastrukturen er i prinsippet ikke lønnsom i seg selv, men den danner grunnlag for omsetning og utvikling av reiselivsrelaterte bedrifter. Infrastrukturen bidrar også i stor grad til å øke servicetilbudet både for lokalbefolkningen og for de tilreisende.

Jeg er av den oppfatning at den reiselivsmessige infrastrukturen kan sies å være grunnmuren som bygger opp reiselivsvirksomheten innenfor et område. Og fordi reiselivet skal dekke menneskelige behov som å bo, spise og ha aktivitet, er det noen ganger et stort sammenfall mellom den reisendes og lokalsamfunnets interesser. Andre ganger må vi innrømme at det er konflikter. I en utviklingssammenheng må vi finne det gode spillet mellom disse interessene. Da vil vi også få de beste reiselivsproduktene, og vi vil få det beste lokalsamfunnet.

Kristelig Folkeparti er opptatt av at reiselivet er en meget viktig sektor i Distrikts-Norge som har stor betydning både for sysselsetting og utvikling av øvrig næringsliv. Jeg vil understreke at spillet mellom reiseliv og kultur er viktig produktmessig, men også når det gjelder å utvikle grunnlaget for å forsterke bosetting og utvikling i distriktene.

Næringskomiteen har også trukket fram dette med natur og kultur som den viktigste profileringa av Norge som reiselivsmål. Jeg vil også trekke fram landbrukets multifunksjonelle rolle som i stor grad kommer reiselivet til gode. Landbruket gjør Norge vakkert, med grønne enger, epleblomster, kornåkre osv., og Norge regnes i europeisk sammenheng som et meget vakkert land.

Jeg er også opptatt av at vi i denne sammenheng skal ta vare på de familiebedriftene vi har i reiselivet. Små og mellomstore bedrifter utgjør en stor underskog og er en viktig del av norske reiseliv. Det er viktig at det blir lagt til rette for disse, og her viser jeg til næringsmeldinga og det arbeidet som er gjort der.

Jeg vil også trekke fram de utfordringene som ligger i de forskjellige delene av reiselivet. De store hotellene får skjerpet konkurranse på grunn av kjededannelse og internasjonalisering, mens småhoteller, gjestegårder, campingplasser, hytteformidling osv. er mindre familiebedrifter som står overfor andre utfordringer og er rettet mot et annet segment i markedet. Vi må derfor ikke sette disse overnattingsbedriftene opp mot hverandre.

For å få et godt beslutningsgrunnlag både nasjonalt og regionalt er det veldig viktig at vi kategoriserer disse overnattingsbedriftene på en god måte. For å få riktig og nøyaktig statistikk er det også viktig at vi kategoriserer disse i stadig finere grader. Vi hadde bl.a. besøk av den tyske turistkomiteen, og de hadde 80 kategorier – tror jeg det var – i sitt reiseliv. Så mer finmasking er viktig – også for å målrette virkemidlene.

Jeg er veldig opptatt av å få fram den økte verdiskapingen reiselivsnæringa faktisk representerer. Her tror jeg det er viktig å bruke forskningsmidler for å få fram den faktiske totaleffekten av reiselivet. Jeg tror det er betydelig samspillseffekter mellom reiseliv og andre bransjer.

Hvis vi ser på utviklingstrekk og utfordringer for norsk reiseliv, er den store utfordringa å få økt lønnsomhet. Der er det flere faktorer som er viktige. Det første er å øke kompetansen innenfor næringa, slik at vi kan holde det vi lover i markedsføringa. Det er å profilere oss og bruke først og fremst vår naturnerhet, profilere dette med kultur og natur. Det er å satse på merkevarebygging, og det er å gjøre et godt arbeid når momsreformen kommer – den blir viktig for reiselivet – og det er også å legge til rette for infrastruktur, både når det gjelder IT og samferdsel.

Innenfor natur og kultur vil jeg trekke fram landbruksmeldinga som ble lagt fram i begynnelsen av mai. Det er viktig å selge naturopplevelse og kulturopplevelse, og mat og matkultur er i så måte et veldig viktig område. Mange små og mellomstore bedrifter bruker maten og matopplevelsen som et av sine konkurransefortrinn, og innenfor bygdeturismen, som ofte er knyttet til landbruk, bruker de maten bevisst i markedsføringa. Her mener komiteen at potensialet trolig er større enn det vi utnytter i dag, og økt produksjon av lokale spesialiteter og nisjeprodukter kan gi økt verdiskaping og utnytte turismens etterspørsel etter slike produkt. Her har også komiteen understreket at det er viktig å få til et samarbeid mellom reiselivsnæring og primærprodusenter og næringsmiddelindustrien.

Jeg vil også vise til at det er flere trender som fører til økt etterspørsel etter reiselivstjenester. Jeg vil trekke fram en grønn bølge og en veldig etterspørsel etter urørt natur. Her ligger vårt store potensial.

Når det gjelder merkevarebygging, er det veldig spennende å se hva som kan komme ut av den satsinga og det oppdraget som Norges Turistråd har fått. Jeg tror det er veldig viktig for å få til en overbygning når vi profilerer Norge, for vi har vært plaget med litt for fragmentert markedsføring. Men samtidig skal vi være glad for det mangfoldet som er innenfor reiselivet, og kanskje være litt forsiktig med å strukturere. Folk i disse småbedriftene kommer til å utnytte IT-teknologien, og det er veldig spennende å se hvordan dette slår ut, ikke minst for de små bedriftene, som ofte ikke har fått så god nytte av den offentlige markedsføringa som har vært gjort gjennom NORTRA, fordi det har vært krevd så stor egeninnsats.

Men vi må innrømme at vi står overfor utfordringer når det gjelder rekruttering. Det blir en konkurranse om de unge. Samtidig er reiselivsnæringa for mange deres første møte med arbeidslivet, og reiselivet er også en sterkt sesongbetont næring der mange unge får sin første sommerjobb. Det er viktig i den sammenheng å legge til rette for den unge arbeidskraften i reiselivet, slik at de får positive erfaringer og velger det som utdanningsveg.

Dessverre viser det seg også at tilgangen på finansiering er mangelfull og ustabil, og her har meldinga tatt

(Karlstrøm)

fram muligheten for å vurdere turistskatt. Hvis næringa sjøl viser interesse for å få i gang slike systemer, kan det være nyttig for å få bedre og mer stabil finansiering på fellestiltakene. Det er nok en ganske viktig oppgave framover. Veldig mye av nøkkelen til å lykkes med å øke lønnsomheten ligger i å lykkes med en målrettet markedsføring og nå de norske forbrukerne for Norge som nordmenns reiseland og vinne de internasjonale nisjene på markedsføring profilert på natur og kultur – spesielt natur.

Når det gjelder den nasjonale portalen på Internett, skal det også bli spennende å se hvordan det fungerer. Jeg tror det kan bli en veldig viktig del av satsinga. Men det er også viktig at vi i Stortinget følger opp med penger til denne satsinga, for som sagt ligger veldig mye av nøkkelen i markedsføringa. Jeg er også opptatt av å få fram den litt svakere organiserte delen av reiselivet. Her ligger veldig mange muligheter og et stort aktivum for å lage nye produkter.

Ansgar Gabrielsen (H): Ikke alle forhold som innvirker på reiselivsnæringens vilkår, blir omhandlet i denne meldingen. Det er mange andre meldinger og saker som kommer til Stortinget, som er meget viktige. Jeg tenker på Nasjonal transportplan og på momsreformen. Det er mange andre saker som er viktige for denne næringen, men som ikke behandles i denne innstillingen.

Den næringen som vi behandler i dag, er imidlertid en næring i sterk vekst, og Norge har naturgitte forutsetninger for å ta sin relative andel av en slik økning. Næringen selv må ta et ansvar, men også fra politisk hold har vi et ansvar å ta for vår relative vekst.

Næringen må selv ta ansvaret for produktutvikling, og jeg tror, som det står i meldingen, at det å utvikle bredden i produkttilbudet blir viktig framover. Hensynet til kvalitet og kundeorientering vil bli viktigere i tiden som kommer. Dette bør næringen vektlegge hvis den ønsker å få en robust næring som skal lykkes i en stadig hardere konkurranse. Det offentlige, både lokalt og nasjonalt, må ha samme perspektivet, nemlig kvalitet og kundeorientering. Men vårt ansvar er å sørge for at reiselivsnæringen får rammebetingelser som er minst like gode som i de land som vi skal konkurrere med. De naturgitte fordelene vi har, med fjorder, fjell og ren natur, er ikke tilstrekkelig. Kostnadsnivået for næringen vil være helt avgjørende for om man skal lykkes. På dette området har Stortinget direkte avgjørelsesmyndighet og vil påvirke konkurransekraften i denne næringen. Avgifter på f.eks. drivstoff, på flybilletter, på alkohol, på arbeidskraft, moms på overnatting, turistskatt, osv. er med på å legge premisser for den konkurransekraften som også denne næringen vil ha. Jeg mener at innføringen av moms på overnatting vil være det verste anslaget mot norsk reiseliv som vi kan gjøre. Næringen har ingen grunn til å være beroliget av det som står i meldingen om disse tingene. Vi vet hva som skjedde i Sverige da en innførte moms på overnatting. Vi vet også at det vil bli store regionvise forskjeller i Norge hvis vi gjør det, og vi vet hvilke distrikter som vil vinne og hvilke som vil tape på dette. Dis-

trikts-Norge vil definitivt tape på en slik innføring. Jeg vil sterkt advare mot å innføre moms på overnatting. Vi vet hva de negative virkningene vil bli. Vi har sett hva som har skjedd i andre land, ikke minst i Sverige.

Jeg hadde egentlig håpet at denne saken om moms på overnatting og persontransport skulle ha vært avklart i vår. Den usikkerheten som er, vet vi reduserer gjennomføringen av investeringsplaner som foreligger. Senest i dag kom det brev om dette fra en enkeltbedrift som viste til den usikkerheten som nå er om dette. Så jeg vil oppfordre Regjeringen til å hive seg i kalosjene og få gjort det som gjøres bør.

Noen ord om turistskatt. La meg si det helt kort og brutalt: Jeg er imot å innføre ny skatt på toppen av alle de skatter og avgifter denne næringen allerede sliter med. Uansett hvilket turistprodukt en tar for seg, vil en se at det er ingen land i Europa som har så stor andel av prisen i skatter og avgifter som det vi har i Norge. Jeg er klar over de edle tankene som ligger bak om at skatten skal øremerkes til tiltak for å fremme næringen. Det vil sikkert også bli gjort – de første årene iallfall. Deretter blir det som det pleier, det kommer i stedet for et offentlig engasjement. Jeg er villig til også i framtiden å prioritere merkebygging av Norge internasjonalt – uten turistskatt.

Stabiliteten i de offentlige tilskuddene til internasjonal markedsføring er understreket i meldingen. Revidert nasjonalbudsjett gir svar på Regjeringens holdbarhetsdato hva gjelder stabilitet. Jeg skjønner hensikten med turistskatt.

Meldingen og innstillingen legger opp til at Norges Turistråd i framtiden skal være det organ som de offentlige tilskuddene til internasjonal markedsføring skal kanaliseres gjennom. Norges Turistråd skal utmeisle strategi og konkretisere denne med hensyn til hvordan man i framtiden i større grad skal drive merkebygging av Norge internasjonalt. Den skisserte strategi er et standpunkt som også Høyre deler.

Den største utfordringen i denne næringen er lønnsomhet. Det er klart at når en næring har 4,3 pst. av BNP, men samtidig 6,7 pst. av sysselsettingen, er det en enkel parametere som betyr at næringen har lav lønnsomhet. Næringen har overkapasitet. Det betyr at økt markedsføring er stedet å sette inn trykket. For med den kapasiteten vi har, kan vi håndtere en langt større andel turister, og vi kan utnytte kapasiteten bedre og få opp lønnsomheten.

Morten Lund (Sp) (komiteens leder): Reiselivsmeldingen har vært interessant å arbeide med. Vi har fått mange engasjerte innspill. Det har vært glede over stortingsmeldingen, over de positive signal i meldingen og over meldingens understreking av de gode mulighetene. Samtidig har komiteen blitt møtt med nokså stor utålmodighet. Det har vært et ønske om at meldingen skulle vært mer konkret når det gjelder sine handlingsforslag. Det har vært et ønske om mer forpliktende uttalelser når det gjelder økende statlige bevilgninger, og det har vært understreket at næringen trenger forutsigbare og stabile rammebetingelser når det gjelder økonomiske støtteordninger, når det gjelder skatter og avgifter, og når det gjelder samferdselstilbud.

Komiteen har i sin innstilling vist stor forståelse for den utålmodigheten. Komiteen har bl.a. sagt at reiselivsnæringens betydning ikke i tilstrekkelig grad er gjenspeilet i myndighetenes prioriteringer i næringspolitikken. Dagens paradoks er at samtidig som komiteen skriver dette, foretar Regjeringen store kutt i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett når det gjelder bevilgninger til Norges Turistråd. Med dette understreker jeg at Senterpartiet mener alvor med den merknaden som her er referert.

Hovedutfordringen for reiselivsnæringen er å øke lønnsomheten. Det som må gjøres for å få til det, må skje ut fra de forutsetningene som vi har her i landet. Vi har gode forutsetninger, men vi har også våre ulemper som dreier seg om geografi, avstander og høyt kostnadsnivå. Vi kan selvfølgelig ikke ha høyere avgiftsnivå enn nabolandene, og vi må sørge for at de som jobber i denne næringen, har et lønnsnivå som gjør at rekrutteringen blir god nok. Vi må legge til grunn at lønningene også for dem kommer til å stige.

Vi greier rett og slett ikke i vårt land å konkurrere med utlendinger når det gjelder lav pris på de tilbudene som vi har. Vi må konkurrere på annet vis. Komiteen har en realistisk tilnærming til dette, og det har også næringen. Dette er arbeidsintensive næringer i et land som har økt kostnadsnivå. At bedriftenes lønnsomhet må bedres, er et mål for komiteen ifølge innstillingen når det gjelder denne næringen. Det synes Senterpartiet er positivt. Det som næringen må konkurrere ut fra, er det tilbudet vi kan gi: ren og eventyrlig vakker natur, god plass og norsk kultur. Da kan vi heller ikke ha en masseturisme som kan komme til å ødelegge dette.

En av de konkrete satsingene som presenteres i meldingen, er Norgesportalen på Internett. Særlig de minste aktørene vil dra nytte av den nye teknologien for markedsføring og booking. Jeg har som ordfører vært vitne til alle de store satsingene på mange og dyre brosjyrer og problemene med å finne fram til rette mottaker for de brosjyrene etter at en har fått finansiert dem med støtte fra kommuner, fylker og SND. Nå kan mer av pengene brukes på å gi godt tilbud og gode opplevelser til turistene. Merkevarer Norge kan bygges opp i fellesskap på en langt mer effektiv måte. Så må vi følge med på om denne satsingen på merkebyggingen via Internett er sterk nok, om vi må satse enda mer, om den virker rett både i utlandet og innenlands i forholdet mellom store og små aktører – og ikke minst de bittesmå aktørene som faktisk dominerer når det gjelder å tilby overnattinger i Norge.

Det har de senere år skjedd en enorm satsing på å tilfredsstille turistenes behov lokalt. Jeg tenker på det som kommunene har gjort når det gjelder å bygge ut turistinformasjon i form av plakater og veiledning, kontor for informasjon og også opplevelsestilbud. Jeg tror at det som er gjort de senere årene, gir grunnlag for stor vekst, og jeg er nokså sikker på at kommunene ønsker å fortsette å hjelpe til. Og i næringen selv finnes det en masse aktører.

Det gjenstår å finne ut hvorledes fellesoppgaver og fellesgoder i framtida skal finansieres lokalt. En turist-skatt tror jeg er en god løsning, og en frivillig turist-skatt, slik meldingen legger opp til, er så absolutt å foretrekke.

Jeg håper nå at reiselivsnæringen gir en rask tilbakemelding til Regjeringen om at en slik felles satsing ønskes – en investering i en forbedret økonomi i framtida i næringen er start på en god spiral.

Til slutt noen ord om en liten uenighet i komiteen omkring kommersiell utnyttning av utmarka. Jeg mener det er en selvfølge at grunneier har første rett til slik aktivitet, og at grunneier må spørres. Det er like selvfølgelig som at allemannsretten gir oss alle rett til fri ferdsel i utmarka.

Inge Myrvoll (SV): Dette er ei innstilling som preges av stor grad av enighet, enighet om reiselivets betydning for landet, ikke minst for distriktene – den betydelige sysselsetting den gir oss, og de inntektene vi får. Vi er alle enige om det betydelige potensialet som fortsatt ligger i næringa. Det er ei innstilling som preges av gode intensjoner og ønsker om å utvikle reiselivsnæringas betydning.

Det er viktig å være oppmerksom på hvilke kvaliteter Norge har som trekker utlendinger til Norge, hvilke opplevelser de søker. De søker ikke sol og varme, i liten grad også storbyferiens hektiske liv. De søker kanskje naturopplevelser. De søker et miljø som ikke er hektisk – nærhet til et kulturmiljø preget av forholdet til naturens elementer.

Det sies i innstillinga at i mange områder har reiseliv overtatt primærnæringenes tradisjonelle rolle som viktigste næringsvei. Men primærnæringene er allikevel en viktig basis for attraktiviteten til disse områdene, for det de reisende søker, er ikke å møte andre reisende.

Derfor er kombinasjonen mellom levende primærnæringer og et reiselivstilbud som kan tilby alternative opplevelser basert på små, fleksible reiselivsbedrifter, en av våre styrker. Derfor har jeg en frykt for kjedenes dominans innenfor hotellnæringen. De kan ha sine stordriftsfordeler, men de mangler ofte den lokale tilhørighet.

Kjedene har sin styrke i profilering og markedsføring. Derfor er det viktig for de små enhetene at vi finner nasjonale måter å markedsføre oss på som fanger opp de små, fanger opp det som er våre spesielle særtrekk, som gjør oss spennende og litt annerledes. Det er viktig at det blir en felles markedsføring, slik at ikke enkelttilbud knekker nakken på å nå markedene i en fortvilt konkurranse for å erobre reisende fra naboen.

Vi må også evne å selge nisjer i forhold til hovedstrømmen. Kanskje det kommer under temaet «merkevarebygging». For å ta et eksempel: Hurtigruta er et av våre produkt som er innarbeidet i store markeder – en merkevare, verdens vakreste sjøreise. I tillegg overrisler den en rekke lokalsamfunn langs kysten med inntekter. Vi har i denne sal bidratt til en fornyelse, en kapasitetsutvidelse, av flåten. Jeg har ofte spurt: Hva skal dere gjøre med de gamle båtene når fornyelsen er fullført? Kvitte oss med dem, har svaret vært – lenge. De er ikke lønnsomme, de passer ikke inn i konseptet. De er ikke flytende hoteller. Men nylig så jeg i avisen at de vurderer å beholde dem og selge dem under en egen merkevare, den klassiske sjøreise, et konsept for dem som ønsker å reise med båt, i nærere kontakt med havets elementer enn i cruiseskipene

– akkurat som det for mange er vinterferie å bo på hotell, rusle små skiturer eller kjøre litt alpint og ta en middag i hotellets spisesal og en tur i baren etterpå, for andre er det strabasjose ferder, overnatting i snøhuler.

Vi har mulighetene til å gi brede grupper av reisende den avslappende ferie. Vi har muligheter til å gi et tilbud til smale nisjegrupper som søker mer krevende opplevelser.

Våre merkevarer kan være mangslungne, men de fleste knytter seg til vår natur, vårt kulturmiljø. Vi burde ha bedre forutsetninger enn de fleste til å gjøre grønn turisme til merkevare.

Jeg har merket meg en konflikt i innstillinga. Flertallet i komiteen vektlegger den private eiendomsrettens og råderettens betydning. Jeg vil for min del vektlegge at et av Norges særtrekk er allemannsretten, det at vi ikke mures inne av privateiendommens stengsler – en frihet som de ikke har flust av i land med betydelig større befolkningstetthet enn hos oss, og som ikke har tilgang til samme naturherligheter som oss. Jeg er overbevist om at allemannsretten er en kvalitet hos oss.

I innstillinga tas framkommeligheten på våre veger opp. Ja, det er et problem når bobiler og campingvogner skal fram på smale veger i Lofoten, ikke tør de kjøre på kanten av vegen heller. Men det er heller ikke slik at reiselivets framkommelighetsbehov nødvendigvis er forenlig med dagliglivets behov. I reiselivet kan fjelloverganger, som er en hemsko ellers for næringslivets transportbehov når vinterstengingen kommer, være et godt reiselivsprodukt, framfor det å se Norge innenfra, for ikke å snakke om hvor mye bedre reiselivsprodukt ferjereiser på norske fjorder er i forhold til å kjøre *under* fjordene – under forutsetning av at man ikke må vente i timevis på ferja på grunn av kø. Men det får vi komme tilbake til når vi skal behandle Nasjonal transportplan. Vi må være oppmerksom på problemstillinga.

Vi kommer også tilbake til moms på tjenester. Derfor skal jeg ikke uttrykke mine private synspunkter nå, det får jeg heller ta opp i vår gruppe når vi skal behandle momssystemet i sin helhet.

Jeg er også litt forundret over at flertallet understreker SNDs viktige funksjon, når flertallet i denne sal i neste uke sannsynligvis kommer til å rasere virkemidlene for resten av året. Det henger ikke sammen.

Avslutningsvis vil jeg minne om følgende: En miljøvennlig og bærekraftig utvikling er vårt viktigste konkurransefortrinn. Våre reiselivsmerkevarer er knyttet til det.

Leif Helge Kongshaug (V): Ingen i denne salen er uenig i at Norge er et vakkert land det er verdt å bruke tid på å oppleve og oppdage. Det gjelder både for utenlandske reisende og for alle oss som er turister i eget land. Men skjønnheten er dessverre ikke nok i seg selv – i alle fall ikke for de næringene som i vid forstand utgjør reiselivsbransjen i Norge. Reisende verden over kan i dag velge på øverste hylle blant stadig flere, bedre tilrettelagte og effektivt markedsførte reisemål. Konkurransen mellom landene hardner stadig til, og mange norske reiselivsbedrifter har allerede fått føle det på kroppen. Selv etter vekst både i reisetrafikk og omsetning på 1990-tallet

har en betydelig del av norske reiselivsbedrifter svak økonomi, og da særlig distriktsbedriftene. Vi ser også alarmerende signaler på trafikksvikt i viktige markeder som Tyskland denne sommeren.

Hovedbudskapet i sentrumsregjeringens reiselivsmelding er at bedre lønnsomhet og større konkurransekraft er helt nødvendig for at reiselivsnæringene skal lykkes i årene framover. Bedrifter som ikke klarer det, vil bukke under fordi de ikke klarer å tiltrekke seg arbeidskraft eller investeringer.

Evnen til å utvikle reiselivsprodukter markedet etter spør, og samarbeid om å skape mer slagkraftige reisemål, er det næringene selv som må legge premisset for. Men også det offentlige kan gi noen bidrag til å legge forholdene til rette for reiselivet, og i meldingen har sentrumsregjeringen pekt ut noen viktige strategier. Jeg vil på vegne av Venstre si at vi er meget spent på om den nye regjeringen er innstilt på å følge opp disse strategiene. Det er så langt lite samsvar mellom tilslutningen til meldingen som Arbeiderpartiet gir i innstillingen, og den reduserte reiselivssatsingen som Regjeringen har foreslått i revidert nasjonalbudsjett.

Venstre er innstilt på å prioritere midler til felles internasjonalt profilering av Norge som reisemål gjennom Norges Turistråd, i tråd med føringene i reiselivsmeldingen. Det må tas i bruk slagkraftige metoder for å hente ut potensialet i de voksende internasjonale markedene. Bare en langsiktig, målrettet og konsentrert merkebygging kan legge et godt nok grunnlag for næringenes innsats og resultater. Særlig for små og mellomstore bedrifter som ikke er tilknyttet kjeder, er det viktig å kunne dra nytte av et merkenavn verden kjenner. Vi må tilføre våre produkter det lille ekstra som er utslagsgivende for at nettopp Norge blir valgt framfor andre reisemål.

I årets budsjett begynte derfor sentrumsregjeringen med et løft i satsingen på Norges Turistråd. Særlig viktig var det å gi det økonomiske startskuddet til å bygge opp en felles nettportal for norsk reiseliv i regi av Turistrådet. Ved hjelp av tre-fire tastetrykk skal det være mulig å finne fram til skreddersydde Norgesferier når som helst på døgnet, og det blir mulig for reiselivsbedriftene å kople opp bestillings- og betalingsaktiviteter på nettet. Portalen vil på mange måter være de små bedriftenes og distriktenes sjans til å profilere seg internasjonalt gjennom et medium som vokser eksplosivt, og hvor hele 60 pst. av nettbrukerne ønsker å bruke nettet til å finne informasjon om reiser.

En samlet komite har sagt seg enig med sentrumsregjeringen i disse strategiene. Da er det nesten utrolig å oppleve at Regjeringen halvveis i budsjettåret vil redusere bevilgningene til Norges Turistråd. Glemte løfter om langsiktighet og forutsigbarhet. Hvor blir det av innholdet i formuleringen fra Regjeringen ved tiltredelsen om å være mer internasjonalt orientert enn den forrige regjeringen?

Venstre advarer mot å svekke rammevilkårene for reiselivet. Samtidig som Arbeiderpartiet og Venstre og de andre sentrumspartiene står sammen i komiteen om å slå fast SNDs sentrale funksjon i å utvikle lønnsomme reise-

vilgningene til internasjonal turistmarkedsføring, burde man i hvert fall følge opp det opprinnelige budsjettet, slik at kortsiktighet og uforutsigbarhet ikke får råde. I den forbindelse kan det være på sin plass å minne om den forrige regjeringens uttalelser om at en er opptatt av å skape forutsigbarhet i de offentlige tilskuddene som går til internasjonal markedsføring av reiselivet.

Vi må heller ikke glemme at det allerede er investert betydelige beløp av næringen her hjemme, og det er et stort og uutnyttet potensial i internasjonale markeder som kan realiseres gjennom tyngre og mer målrettet markedsføring.

Noen mener det er oppsiktsvekkende når Fremskrittspartiet ønsker å støtte opp selektivt om reiselivsbransjen. Vi mener dette ikke kan betegnes som en selektiv støtteordning fordi en generell markedsføring av Norge som turistland kommer mange ulike bransjer, bedrifter og distrikter til gode. Eller sagt på en annen måte: Staten er den eneste organisasjonen for alle bedrifter i Norge som har en fordel av at det blir økt turisme i vårt land. En slik investering vil være svært fornuftig hvis man klarer å øke omsetningen med 2–3 pst. eller mer. Dette fordi staten får merverdiinntekter og andre avgiftsinntekter av den kapital utenlandske turister legger igjen i Norge, det være seg til kjøp av drivstoff, overnatting, matvarer og andre ting. Etter vår oppfatning vil dette være et meget lønnsomt tiltak både for nasjonen Norge og reiselivet.

Statsråd Grete Knudsen: Det er bred oppslutning om innstillingen i dag. Men når vi snakker om reiselivet, blir det også ofte lett fart i følelsene. Samtidig må det føres en politikk innenfor denne næringen fremover hvor økt verdiskaping og bedre lønnsomhet står sentralt. Dette er kort og godt helt nødvendig for at reiselivsnæringene skal være attraktive å arbeide og investere i. Reiselivsnæringene skal ha samme rammebetingelser som annet næringsliv, og det må derfor også stilles samme krav til lønnsomhet, verdiskaping, kompetanse og ikke minst kvalitet.

Politikken overfor reiselivsnæringene må være forankret i en veldig god forståelse av akkurat dette som jeg her har nevnt. SND skal fortsatt rette sin aktivitet mot bedriftene, Norges Turistråd mot internasjonal markedsføring og profilering av Norge, mens kommunene og det regionale nivået sammen med bedriftene må ha hovedgrepet på den stedlige tilrettelegging for reiselivets infrastruktur.

Komiteen fremholder de mulighetene som reiselandet Norge kan tilby, og viser til at dersom disse mulighetene skal utnyttes, må næringen tilbys rammebetingelser på linje med dem man finner i andre land. Jeg er kjent med at næringen selv har satt i gang et arbeid med tanke på å kunne sammenligne grunnlaget for Norges konkurranse-situasjon. Dette vil også være et viktig innspill om reiselivsnæringens rammebetingelser. Når det gjelder spørsmålet om merverdiavgift, tar Regjeringen i forbindelse med budsjettet til høsten sikte på å legge frem et forslag til en egen reform.

Komiteen ber også Regjeringen om å ta initiativ til et tett samspill med bransjen, og det skal vi følge opp.

Produkt- og reisemålsutvikling står svært sentralt i meldingen. Grunnlaget for å møte den internasjonale konkurransen om kundene, både nordmenn og utlendinger, ligger i evnen til å utvikle produktene slik at turistene etterspør dem. Produkter og reisemål med høy kvalitet og konkurransedyktige priser, utformet i tråd med hva de reisende selv ønsker, er avgjørende for å kunne lykkes. Arbeidet med produktutviklingen må derfor også gis prioritet av næringene. Vi må erkjenne at hensynet til kvalitet og kundeorientering må bli sterkere. Det er kundene som bestemmer.

Vi må ikke miste av syne at produkt- og reisemålsutvikling først og fremst er reiselivsnæringenes eget ansvar. Det må derfor aldri bli slik at offentlig sektor overtar bedriftenes ansvar på dette området. Dette er en bransje og en næring som nå er i en svært stor omstilling. NORTRA har gått gjennom en stor omstilling, til det som i dag er Norges Turistråd. Nettopp denne profilen, som komiteen også slutter seg til, er det viktig å følge opp. Det betyr at bedriftene selv må stå for en vesentlig del av finansieringen.

Jeg har merket meg at komiteen understreker behovet for å finne frem til modeller som gir slagkraftig finansiering av fellesgoder og derfor ber Regjeringen om å videreutvikle en ordning med turistskatt dersom reiselivsnæringene samlet tar et slikt initiativ. Departementet vil ta et initiativ overfor reiselivsnæringenes interesseorganisasjoner for å få klarlagt om næringene selv ønsker en slik ordning. Aktiv støtte fra reiselivsnæringene er helt avgjørende. Jeg er for øvrig også enig med komiteen i at det må være en forutsetning at slike eventuelle ordninger må være selvfinansierende. Det må være reiselivsnæringen selv som har ansvaret for og som forvalter sin egen ordning.

Det hjelper ikke å ha verdens beste reiselivsprodukter dersom vi ikke klarer å gjøre markedene oppmerksomme på dem. Den tiltakende internasjonale konkurransen innebærer at vi må ta i bruk effektive metoder for å hente ut potensialet i markedet. Den nye nettverksøkonomien vil i stadig større grad stå i fokus også i disse næringene. Norske reiselivsbedrifter som ikke er tilgjengelige på Internett, risikerer kort og godt å forsvinne.

Jeg har merket meg at komiteen støtter forslaget om en felles inngangsportale til Norge som turistmål på Internett. Det er Norges Turistråd som får ansvaret for dette arbeidet.

Vi i Norge har våre særtrekk som vi identifiserer oss med. Det dreier seg om verdier og særtrekk med røtter i norsk kultur og historie og om vår rene og attraktive natur, eller det kan dreie seg om å utvikle merkevarer. Ved hjelp av slike verdier og særtrekk kan vi bygge opp et tydelig og gjenkjennelig bilde av Norge i utlandet, noe som er helt avgjørende i en stadig sterkere konkurranse.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øystein Hedstrøm (Frp): Statsråden kom inn på at de internasjonale markeder må være oppmerksomme på hva Norge har å tilby. Det er riktig. Men jeg føler at det

her ikke blir noen logisk sammenheng når Regjeringen gjennom revidert budsjett foreslår et kutt på 10 mill. kr i siste halvår. Det var en stor overraskelse for representanter fra Fremskrittspartiet og fra en del andre partier som har nevnt dette i debatten i dag. Vi finner ikke at dette har noen sammenheng med det som sies om å gjøre markedene oppmerksomme på Norge, særlig ikke nå når det er økt konkurranse om kundene og antallet internasjonale gjestedøgn går relativt sterkt tilbake i Norge.

Denne politikken tyder på at det er kortsiktighet og uforutsigbarhet som får råde fra Regjeringens side, og det synes vi er sterkt uheldig. Dessuten får man heller ikke – som flere talere har vært inne på – effektivt utnyttet de grunnlagsinvesteringene som ligger der, og som vi heller burde forsøke å få en god kost-nytteeffekt ut av. Alle signaler fra departementet til Norges Turistråd har vært helt klare: Man skal fortsette å utvikle sin virksomhet. Derfor blir dette tilfeldig og helt uten mening. Det virker ikke som om det er et bevisst eller kvalifisert standpunkt som ligger bak forslagene til kutt.

Mitt spørsmål til statsråden blir: Hva er den reelle grunnelsen for disse kuttene, som utgjør ca. 20 pst. i siste halvår, og som lager store problemer for vår internasjonale markedsføring? Vi vet at NORTRA tidligere har hatt store problemer, og dette legger sten til byrden.

Statsråd Grete Knudsen: Nå er representanten kjent med at det reviderte nasjonalbudsjett ligger til behandling i finanskomiteen, og at det i forbindelse med det er en rekke uforutsette utgifter og andre utgifter som har steget på en måte som gjør det nødvendig å foreta reduksjoner midt i et år. Dette er verken ønskelig eller skal være vanlig i et justert budsjett. Dette budsjettet er for øvrig lagt frem av en annen regjering, og vi forsøker nå å holde det innenfor den stramhet som vi var enige om da det ble lagt frem.

Når det gjelder internasjonalisering, er det heller ikke riktig at det bare bygger på bevilgninger over Norges Turistråd, man har også andre typer bevilgninger, gjennom våre ambassader og gjennom de generelle internasjonaliseringsbudsjettene over Næringsdepartementet.

Det som representanten ellers sier, at vi ser en trend med en nedgang i antall reisende til Norge, er riktig hvis man ser det på kort sikt, men her må man også se det over en noe lengre periode, og da er nok trenden at det er stadig flere reisende som kommer til Norge. Men ellers igjen: et slikt justert budsjett som vi nå har, skal ikke være noen vanlig foreteelse.

Randi Karlstrøm (KrF): Jeg merker meg det som er sagt og skrevet om moms. Jeg vil bare legge til at det momsgrepet som gjøres for de små bedriftene innen reiselivet i distriktene, er utrolig viktig. Det vil være veldig viktig for utviklinga av lønnsomheten.

Men jeg vil ta opp en annen ting som jeg mener er hovedgrepet i meldinga når det gjelder det som vi nå skal gjøre, og det er å bruke mer midler på markedsføring. Slik som jeg oppfatter det, er hovedforutsetninga for å lykkes med å øke lønnsomheten, å lykkes med markeds-

føringa; lykkes med å nå kundene gjennom markedsføring. I vedlegget til meldinga er det en utredning som faktisk antyder en dobling av det offentliges innsats når det gjelder markedsføring.

At staten har en rolle når det gjelder «å selge Norge», og er en bidragsyter i det salgsarbeidet som hver enkelt bedrift gjør, er jeg veldig opptatt av. Det fremstilles ofte slik at vi skal gi folk det de vil ha, men på en måte påvirker vi folks ønsker med vår markedsføring. Så det som kommer først, er markedsføring, altså salgsarbeidet, og det er der vi må bli mye bedre i Norge. Jeg tror at vi bør innse at denne destinasjonsstrukturen som vi har valgt i Norge, ikke er helt vellykket når det gjelder å få solgt de genuint flotte produktene som vi har i Norge. For småbedrifter har salgsarbeidet ikke helt lyktes i Norge.

Norges Turistråd fungerer mange ganger som et offentlig konsultentselskap som hjelper de store, de som har penger sjøl. Jeg vil bare spørre ministeren: Vil ministeren sørge for at de små bedriftene får sin rettmessige del av de offentlige markedsføringsmidlene?

Statsråd Grete Knudsen: På spørsmålet er svaret ja. Det ble også markert klart ved representanten Kongs- haug, som også gikk gjennom den IT-portalen som nettopp er et rom som vil hjelpe både de mindre bedriftene, de aller minste bedriftene og også de større bedriftene. Men det er klart at vi har et stort ansvar for å kunne selge merkevaren Norge, og med en historie. Det er klart at det også er den som gjør at kundene eventuelt vil foretrekke oss istedenfor andre. Men når hovedgrepet er markedsføring, som det ble sagt av representanten, må det i hvert fall være helt klart at det er det ikke alene samfunnet som kan stå for.

Jeg vil samtidig fra min side si at en del av problemstillingen er at næringen har vært dårlig organisert og strukturert, at det er en omlegging her som er det aller viktigste, og at vi ved den vil få en næring med tro på seg selv, som kan stå frem med kvalitet og kompetanse. Samfunnet vil hjelpe til gjennom de ordinære virkemidlene vi har. Men skal det primært være samfunnets ansvar? Svaret på det er nei, men IT-portalen vil være et godt virkemiddel.

Ivar Kristiansen (H): Statsråden startet sitt innlegg med å si at det må føres en politikk for økt lønnsomhet og økt verdiskaping i norsk reiselivsnæring. Ja, det tror jeg er et budskap vi alle sammen gjerne kan slutte oss til som en fager målsetting. Jeg minner statsråden om at denne næringen allerede står for en omsetning på rundt 50 milliarder kr, og det er en av de aller største og tyngste næringer vi har å forvalte i dette landet.

Men jeg må få stille spørsmål om hva slags langsiktighet Regjeringen egentlig ser for seg, når man når det gjelder det som skal være utgifter til inntekts ervervelse, bidrag til internasjonal markedsføring, legger opp til en langsiktighet på seks måneder. De som har fått tildelt dette ansvaret, har altså en langsiktighet å forholde seg til som er enten fram til kommende budsjett eller fram til kommende revidert budsjett. Ser ikke statsråden at denne

politikken med mangel på langsiktighet kan ha en demotiverende effekt på dem som sitter med ansvaret?

Jeg har følt sterkt at denne næringen har hatt store forventninger til reiselivsmeldingen. Det er en næring som har fått påklistret seg økte transportkostnader. Når statsråden ikke sier noe nytt om momsreformen, tror jeg det ganske sikkert oppfattes som dårlig nytt for næringen. Næringen registrerer at det i satsingen på internasjonal markedsføring gjøres et kutt, mens våre naboland, som langt fra har den samme økonomiske styrke som oss, øker sine bevilgninger. Hvor er det blitt av ambisjonene på vegne av norsk reiselivsnæring? Har Regjeringen gitt opp de fagre ambisjonene som lå nedfelt i meldingen?

Statsråd Grete Knudsen: Flere av talerne har nettopp poengtert at denne meldingen drøfter de langsiktige ordningene, men går ikke konkret inn på verken budsjett eller ulike planer og reformer som er bebudet, bl.a. friluftsmeldingen, transportplanen eller momsreformen, som, som jeg sa i mitt innlegg, kommer i forbindelse med budsjettet til høsten.

Den generelle budsjettsituasjonen ved fremleggelsen av revidert vil nok ikke i seg selv være avgjørende. Om man er nødt til å redusere noen millioner til f.eks. Turistrådet, kan jo ikke det være avgjørende for en hel næring. Men det er klart at det gir tilbakeslag, det gir tilbakeslag for alle som må foreta reduksjoner midt i et år. Det skal selvsagt ikke være det vanlige. Men for å holde stramheten i et budsjett er det nødvendig å foreta kutt. Det vil også representanten Kristiansen – går jeg ut fra – være nødt til å gjøre, selv om han vil ha en annen mening om hvor kuttene skal foretas.

Men ambisjonene som ligger i meldingen, har både regjeringspartiet og de øvrige partiene her i salen sluttet seg til.

Inge Myrvoll (SV): Statsråden viste til SNDs viktige rolle på dette feltet. Komiteens flertall gjør også det. De viser til at SND må ha en viktig funksjon når det gjelder å stimulere til utvikling av lønnsomme bedrifter i norsk næringsliv, og reiser vel også en viss kritikk i forhold til at SND ikke i tilstrekkelig grad har vært villig til å bidra med den risiko som svært ofte følger med satsing innenfor reiselivet. Og det er muligens en kritikk som er riktig nok. Én ting er iallfall sikkert: En forutsetning for at SND kan gjøre en jobb, er at SND har ressurser til å gjøre jobben.

Nå forventer vi ikke at statsråden skal erkjenne at det ønsket hun og flertallet i komiteen har når det gjelder SNDs rolle, ikke er i samsvar med det Regjeringa sjøl foreslår i revidert budsjett. Men jeg lurar på om statsråden kunne strekke seg så langt som til å si at det som skjer i forbindelse med revidert, iallfall er lite ønskelig, også sett i forhold til en satsing innenfor reiselivet.

Statsråd Grete Knudsen: Når det gjelder de næringspolitiske virkemidler, er SND, Eksportrådet og

Forskningsrådet, slik jeg ser det, de aller tyngste. Så det er klart at når man på grunn av den budsjettmessige situasjonen må foreta kutt i mange av de næringspolitiske virkemidler, på samme måte som man må foreta kutt i andre virkemidler, er det uheldig.

Vi skal ellers komme med en stortingsmelding om SND. Der vil vi gå igjennom dette og se på om man må strømlinjeforme, om man må endre, noen av de virkemidler vi til nå har brukt, for nettopp å nå bedre ut, og om man må koble dem bedre opp mot både Forskningsrådet og Eksportrådet, forhåpentligvis da i nært samarbeid med Turistrådet.

Men svaret på Inge Myrvolls spørsmål er: Ja, det er helt klart at dette er uheldig, men det er nødvendig for at vi ikke skal få ytterligere vanskeligheter i økonomien.

Leif Helge Kongshaug (V): Vi er alle enige om at for næringslivet generelt er det viktig med forutsigbarhet og langsiktighet, og det er viktig at vi fører en politikk som er troverdig i den sammenheng.

Spesielt for reiselivsnæringen, hvor det som har med markedsføring å gjøre, har så pass langsiktige virkninger, er det viktig at en er forutsigbar, slik at næringen vet hva den har å holde seg til i det kommende år. Og jeg vil understreke at en reduksjon på 10 mill. kr for Norges Turistråd i revidert budsjett – som har halvårsvirkning – etter Venstres og mange andres mening er dramatisk. Jeg syns derfor ikke at det er riktig å bagatellisere virkningen av dette, som det kunne høres ut som om statsråden gjorde. Jeg håper at de andre partiene uavhengig av regjeringspartiet ser at dette er så dramatisk at de sørger for at den nødvendige forutsigbarheten kommer på plass igjen ved behandlingen av revidert budsjett.

Så over til et annet viktig område for reiselivet. Den forrige regjeringen uttrykte at næringen ikke måtte få økt momsbelastning. Vi vet at det vil slå spesielt ille ut for bedrifter i distriktene, som f.eks. driver ensidig med overnatting, og som har lite salg av produkter, hvis det blir innført moms på disse tjenestene. Det som er viktig, er at vi har en konkurransedyktig reiselivsnæring, og at en er forutsigbar når det gjelder momsbelastningen på det området. Spørsmålet mitt er derfor: Kan Regjeringen forsikre oss om at det ikke blir økt momsbelastning for reiselivsnæringen i tiden som kommer?

Statsråd Grete Knudsen: Jeg er helt enig med representanten Kongshaug i at troverdighet og langsiktighet er avgjørende. Det er faktisk nettopp det budsjettet som regjeringen Bondevik la frem, vi justerer nå, og som gjør det nødvendig også å foreta en rekke kutt. Det kan godt være at vi ikke er enige om hvor de kuttene skal komme, og at representanten Kongshaug mener han kan finne kutt som ikke gjør vondt i det hele tatt. Men vi har faktisk ikke sett så mange av dem, for vi synes at de fleste smerter. I en slik situasjon, som vi håper at vi ikke skal oppleve så mange av, blir altså alle nødt til å ta sin tørr og stå for det.

Når det gjelder momsreformen, har denne regjeringen bebudet at vi kommer med reformen. Det gjorde ikke den

forrige, den la den ikke frem. Selvfølgelig har den mange problematiske sider, så å stå her å forskuttere hva som vil bli lagt frem i den reformen, som er så vanskelig at den forrige regjeringen i alle fall ikke la den frem, det kan ikke jeg gjøre. Men jeg vet hvilke distrikter som har det vanskelig. Vi vet at vi må lage ordninger, fordi vi vet at en del av reiselivsdistriktene våre ellers vil få det utrolig vanskelig.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Ivar Kristiansen (H): Jeg har lyst til å starte med å gi uttrykk for at innenfor norsk reiselivsnæring har vi særdeles mange og dyktige aktører, og jeg tror vi har en kvalitet som absolutt tåler sammenligning, uansett hvilke regioner eller nasjoner vi velger å dra inn. Vi har også hatt en produktutvikling innenfor norsk reiselivsindustri som har vært og er ganske imponerende, og vi har fått kvalitetsøkning som resultat. Dette gjelder særlig de regionene som har valgt å ta norsk reiselivsnæring på alvor, og som har sett den som en næring med et potensial i seg til å kunne stå for en virkelig stor verdiskaping.

Det er klart at når vi registrerer at næringen står for en betydelig andel av norsk totalsyssetning og for en verdiskaping som er større enn det primærnæringen representerer, kan vi etter min oppfatning nesten øyeblikkelig slå fast at næringen ikke har fått den status som den virkelig fortjener i norsk samfunnsliv. Om det skyldes, som statsråden var inne på, at næringen er dårlig organisert og strukturert, eller om det skyldes mangel på offentlig satsing på norsk reiselivsnæring, sitter ikke jeg inne med svaret på. Men hvis det er slik som statsråden sier, at denne næringen fremstår som dårlig organisert og strukturert, så må vi ta dette på litt større alvor enn vi har valgt å gjøre hittil. For det er en meget konkurransutsatt næring, det er en meget distriktsorientert næring, og det er en næring som skal leve med rammebetingelser som dessverre ikke er i nærheten av det som er tilfellet i de land som geografisk virkelig er plassert i nærheten av de store befolkningsrike områdene i Europa eller i verden. Vi ligger langt unna det befolkningsrike markedet, og vi har en prisfaktor i Norge som gjør at utgangspunktet er dårlig når vi ser på mulighetene for å kunne selge produkter som kan sammenlignes med hva kundene finner ellers i verden.

Men på tross av dette har vi innenlands allerede klart å få fram produkter, noen merkevarer – jeg velger å bruke ordet «merkevarer» enten vi snakker om Hurtigruta, Ski-Norge, Lofoten eller Hallingdal – som fremstår med stor suksess. Det er åpenbart at det utgangspunkt vi har i Norge, vill, vakker natur, kultur, lokale matvaretradisjoner osv., er noe som vi absolutt kan satse videre på.

Som en nasjon som står utenfor EU, som ikke er EU-medlem, som ikke deltar i særlig grad i den markedsføring som finner sted innenfor EU, og som bare må være tilskuer til de gigantiske satsinger som foretas av EU i våre naboland, burde vi vært i stand til å gi denne næringen bedre rammevilkår enn det vi hittil har prestert. Jeg me-

ner at ambisjonene er dempet i løpet av arbeidet med denne meldingen.

I en næring som står for høye investeringer, har høy sysselsettingsfaktor og en kort sesong, får momsspøkelset få lov å henge i luften. Og vi har transportkostnader i dette landet som ligger på europatoppen.

Hvis vi mener alvor med å snakke om virkemiddelapparatet, håper jeg at statsråden følger opp dette arbeidet på en grundig måte, og spesielt i de kommunene som ønsker å ta denne jobben på alvor. Det betyr at også kommunene må ta reiselivsnæringen på atskillig større alvor. Når vi ser at destinasjonsselskaper rundt omkring lever fra hånd til munn sammenlignet med en del andre næringer som har minusfaktoren, og hvor vi vet at sysselsettingen går ned, burde vi være bedre i stand til å forstå omstilling og satse mer på reiseliv lokalt. Det må fremtvinge et atskillig større samarbeid med bl.a. landbruksnæringen og norsk bygdeutviklingsnæring. Lykkes vi i det, kan næringen gå lyse tider i møte, men vi må også stramme oss opp hva ambisjoner angår.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Her i dag er det i alle fall ikkje Arbeidarpartiet, men heller opposisjonspartia, som har reist momsspøkelset og skapt uvisse.

Arbeidarpartiet tok initiativ til å be om ei stortingsmelding om reiseliv i samband med næringsmeldinga. Reiselivsmeldinga vart lagd fram av regjeringa Bondevik rett før jul, og er i dag til handsaming her i Stortinget. Som tidlegare saksordførar uttalte eg meg tidleg om meldinga som positiv i høve til merkebygging og internasjonal marknadsføring, men eg sa òg at det var ei ufullstendig melding, ei melding som i liten grad omhandla produktutvikling, nordmenn i Noreg, den nordiske dimensjonen, kurs- og konferansemarknaden og kompetanseutfordringa, for å nemna det viktigaste. Dette rettar stortingsinnstillinga i stor grad opp, og eg vil gje honnør til saksordførar Bæivi og komiteen som peikar på desse områda.

Innstillinga er òg tydelegare enn meldinga i høve til at ein ynskjer at reiseliv skal vera ein sektor å satsa på, ein sektor der m.a. SND bør ha ei sentral rolle. Det er mi von at SND prioriterer reiseliv som ei framtidsretta, distriktsbasert og kvinne-dominert næring framover. Eg er glad for at fleirtalet – alle utan Framstegspartiet – i ein merknad ber SND vurdera risikospørsmålet knytt til denne næringa ved den føreståande evalueringa av SND. Eg vil leggja til at eg vonar at næringa i samarbeid med SND vil satsa på tiltak som initierer samarbeid mellom mange aktørar og i regionar på tvers av fylkesgrenser. Spreidde og særskilde tiltak er sjeldan vellukka i denne bransjen.

Eg har i stor grad oppfatta reiselivsnæringa som dårleg organisert. Dette gjev ofte dårlege og lite heilskaplege produkt, som turistar kanskje vitjar ein gong, men sjeldan fleire. Eg er samd med komiteen i at organiseringa framfor alt er ei utfordring for næringa sjølv, men eg trur, som komiteen, at det er naudsynt at Norges Turistråd er sentrale for å få til eit samarbeid mellom aktørane i reiselivsnæringa.

Regjeringa Bondevik hadde små ambisjonar kva gjeld kompetanseheving i næringa. Kompetanse er viktig for Arbeidarpartiet. Eg er difor glad for at komiteen tek fatt i dette og fokuserer på høgare utdanning på dette feltet. Det er mange ulike tilbod innan høgskulesektoren, og det vil sannsynlegvis tena saka å gjennomgå desse utdanningane. Det kan vera aktuelt å redusera talet på tilbod, men samstundes sjå til at tilboda er tilgjengelege over heile landet via fjernundervisning og desentraliserte opplegg. Då kan kvaliteten hevast samstundes som rekkjevidda vert auka. Det er òg eit poeng å auka rekrutteringa til fagutdanningane i næringa, ikkje berre til kokke- og servitørfag, som vert nemnd i innstillinga, men over heile fjøla. Kompetanse – både på service og innhald – er avgjerande for dei fleste av oss når me skal velja reise-mål.

Eg har aldri heilt skjona den såkalla franchisemodellen, i alle fall ikkje korleis han skal kunna fungera utover det å organisera marknadsføringa overfor utlandet. Eg er difor glad for at komiteen seier at bedriftene i samarbeid med Norges Turistråd er best eigna til å finna fram til gode måtar å organisera fellesinnsatsen på.

Det er næringa sjølv som skal utvikla merkevarer og spydspissar som treffer. Det er viktig at ein i denne prosessen ikkje slår barnet ut med badevatnet. Ein av dei udelte suksessane så langt har vore Fjord-Noreg. Fjell og fjordar forbind utanlandske turistar med Noreg, og eg føreset at dette vert vidareført og ikkje erstatta med noko så ålment som f.eks. Kyst-Noreg.

Mange forbind òg Noreg med fredsprisen og med vårt internasjonale fredsengasjement. Det er interessant å registrera at komiteen òg nemner dette i si innstilling.

Trendforskarar meiner at Noreg har eit stort uutnytt potensial i sin mangfaldige natur og kultur. Stadig fleire er villige til å betala stadig meir for eit reiselivsprodukt som skil seg ut. Institutt for framtidforskning i Danmark legg vekt på at fleire er villige til å betala meir for det spesielle. Folk i den vestlege verda handlar meir og meir med hjarta og mindre og mindre med hovudet. Det gjev nye utfordringar og nye moglegheiter òg for Noreg. Trygging av eksisterande og etablering av nye arbeidsplassar er viktig i denne samanhengen.

Avslutningsvis vil eg nemna at eg er glad for at det skal arbeidast vidare med spørsmålet om turistskatt, og for at komiteen ber Regjeringa sjå til å få etablert ei form for kontakt med næringa. Og det har statsråden kommentert positivt.

Elles har eg merka meg at Arbeidarpartiet står aleine om å fokusera på lokalbefolkning og turistar sin tilgang til natur og friområde. Fleirtalet er mest opptekne av grunneigarane sine rettar i denne samanhengen. I slike spørsmål syner dei politiske skiljelinene seg betre enn på dei fleste felte. Arbeidarpartiet si omsorg for allemannsretten opplever eg som eit kvalitetsstempel – berre synd at me står aleine, og at fleirtalet på en slik måte avgrensar potentialet for reiselivsnæringa i dette landet.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Terje J. Stenseng (Sp): Det er første gong eg har høve til å ta ordet frå denne talarstolen, og det kanskje viktigaste eg kan seie, er å slutte meg til det som er sagt, at reiselivsnæringa har for lite merksemd og for lav status i norsk politikk. Det gjeld både i storting og på lokalplan.

St.meld. nr. 15 og næringskomiteens Innst. S. nr. 209 inneheld mange vesentlege vurderingar og positive element for framtidens norske reiselivsnæring. Det blir uttrykt frå komiteen at næringa må «tilbys rammebetingelser på linje med dem man finner i andre land», og dette er faktisk ganske forpliktande og ambisiøse mål.

Ei hovudoppgåve bør vere å få klare rammer for marknadsføringa av Noreg i utlandet, bygt på det komiteen omtalar som «merkevarebygging». Komiteen seier sjølv at det må vere eit satsingsområde å sikre at utlendingane utgjer ein del av veksten i norsk reiseliv, og punkt nr. 1 er jo at turistane kjem hit. Kanskje det også er grunnlag for å sjå nærare på den offentlege ansvars plasseringa og organiseringa når det gjeld reiselivet. For mange instansar kan føre til ein ansvarspulverisering og at næringa blir unødig usynleggjord.

Meldinga synleggjer òg at sjølve omgrepet reiselivsnæring er veldig samansett. Reiselivet har ei vanskeleg organisering og struktur, noko som har ført til mange vanskelege debatter på regional- og lokalnivå. Eg er einig med dei som har uttalt at då kan det også vere eit offentlig ansvar – det vere seg fylke eller kommune – å sjå til at samarbeidet blir betre, f.eks. ved å opprette destinasjonsselskap. Eg har sjølv god erfaring i så måte.

Eg er glad for at komiteen seier at transportplanen må legge vekt på reiselivets utfordringer, for transport, infrastruktur og tilgjenge er viktige konkurranselement.

I heile mitt heimfylke, Oppland, er reiselivsnæringa svært viktig. Best kjenner eg Beitostølen, som med sine 2 500-3 000 senger er ei av de større destinasjonane. Som mange nok veit, ligg Beitostølen ved Rv 51, som er vinterstengd over Valdresflya. Reiselivsnæringa har arbeidd hardt opp mot vegsjefen for å få til ein fast opningsdato for denne vegen, utan å lykkast. Det må vere eit nederlag for oss alle.

Erling Brandsnes (A): Få næringer i Norge har samme spredte utbredelse som reiselivsnæringen. Slik sett kan den representere betydelige verdier over hele landet, fra de største byer til de minst urbane områder. Primærnæringene har effektivisert betydelig de siste 20 år, og mange steder er reiselivet en næring som kan erstatte og støtte opp om primærnæringene. Dette vil i mange tilfeller også skape nye tilbud, ikke bare for tilreisende, men også for den lokale befolkningen. Slik sett kan en mangfoldig reiselivsnæring på mange måter bli noe av det limet som skal til for å beholde levende bygder utover hele landet. Andre servicefunksjoner kan også bli lagt til en reiselivsbedrift, noe som også bidrar til å beholde og utvikle andre virksomheter, til glede for både de tilreisende og lokalbefolkningen.

Et stikkord i så måte er samarbeid. Det gjelder å se ting i sammenheng og utnytte de muligheter som finnes, i

et nært og tillitsfullt samarbeid mellom ulike aktører i lokalsamfunnene. Dette gjelder både for store og små steder i Norge. Samarbeid, samordning og felles framstøt i markedet er nødvendig og vil bli enda mer viktig i et framtidig reiseliv. Her må statlig politikk selvsagt bidra, men uten at aktørene selv går aktivt inn, er det vanskelig å tenke seg at en kan oppnå gode praktiske resultater for bransjen.

Reiselivet i Norge sliter med for liten inntjening. Økt lønnsomhet blir en hovedutfordring for det samlede reiseliv. Oppgaven blir da å prioritere de tiltak som gir best effekt for økt lønnsomhet. Hvilke tiltak dette kan være, må utøverne som sitter med den beste erfaringen, diskutere, og så komme med innspill både overfor staten og overfor næringen selv.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologien er allerede kommet og tatt i bruk av reiselivsnæringen. Flere og flere bestiller varer og tjenester på Internett, og en systematisk bruk av IKT, fra de store aktørene i Norge til mindre bedrifter, vil kunne ha en positiv effekt for reiselivet. Det gjelder å få til en inngang til Internett som blir lett gjenkjent, og som blir enkel å bruke. Med den store tilgangen til tjenester på Internett blir oppgaven å få til et så ryddig og lett tilgjengelig system at også den minst erfarne Internett-bruker finner norsk reiseliv og norske reiselivsprodukter blant alle andre som er i det samme nettet.

Reiselivsnæringen er som regel preget av møter mellom mennesker. Dette gjelder enten det er ved transport, på et overnattingssted eller ved en severdighet. Bli alle disse møtene med mennesker på tur i Norge til hyggelige og givende møter, er sjansen for å få disse menneskene tilbake mye større. Dessuten er det svært god reklame at personer snakker varmt og entusiastisk til sine venner og bekjente om det de har opplevd på sine egne reiser.

Gard Folkvord (A): Norge er et betydningsfullt reiselivsland. I marsutgaven av Chicago Tribune Magazine er de norske fjordene kåret til Europas største naturattraksjon. Og det var jo nettopp de norske fjordene som var starten på vår moderne reiselivsnæring. Særlig langs Hardangerfjorden og Sognefjorden vokste det fram hoteller som den dag i dag – i femte og sjette generasjon – er blant landets mest berømte reiselivsbedrifter.

Den internasjonale reiselivsbransjen har enorm betydning, og bare i vesle Norge utgjør næringens andel av BNP 47,2 milliarder kr. Men veksten i reiselivsbransjen har vært mindre enn i andre sammenlignbare næringer. Ikke minst med tanke på den framtidige betydningen reiselivsnæringen vil få for nasjonaløkonomien, må Regjeringen fokusere sterkt på nettopp dette.

Det er imidlertid ett forhold som er vesentlig for turisttrafikken til Norge, og det er framkommelighet. Ingen utenlandsk turoperatør velger norske reisemål dersom de oppleves som vanskelige å nå. På Hardangerfjorden står hurtigbåttilbudet i fare fordi ruteopplegget avklares for bare ett år av gangen. Svært anstrengt økonomi i Hordaland fylkeskommune har gjort det vanskelig å opprettholde det nødvendige driftstilskuddet. Et annet forhold er

den vanskelige innseilingssituasjonen for større cruiseskip til Bergen havn. Grunt farvann og en omstendelig innseilingsled skaper uheldige begrensninger for Kulturbymuseet i Bergen 2000. Også her er det snakk om at relativt små beløp vil gi nye og store inntekter. Framkommelighet blir derfor et helt avgjørende virkemiddel også for reiselivsnæringen.

Komiteens innstilling samler et bredt flertall langs de viktige linjene i politikken. Særlig pekes det på at det mangfold av reiselivsbedrifter som finnes i landet, er et viktig konkurransefortrinn for Norge. I økende grad ser vi at små bedrifter som vokser fram, tilbyr produkter i kombinasjon med vår natur og kultur, noe de naturligvis er alene om.

Den nye informasjonsteknologien vil gjøre disse bedriftene i stand til å nå markeder de aldri tidligere har vært i. Bredbånd og Internett vil bringe fruktblomstringen ut til de fjerneste avkroker av verden. I hvilken grad reiselivsbransjen makter å gjøre seg bruk av den nye teknologien, vil utvilsomt bli en av de viktigste faktorene for økt turisme i Reiselivs-Norge.

Randi Karlstrøm (KrF): Sjøl for Arbeiderpartiet må det være mulig å ha to tanker i hodet på en gang, og det gjelder allemannsretten.

Det som er situasjonen i dag, er at allemannsretten utnyttes kommersielt av utenlandske aktører i Norge, og det må gå en grense for hvor naive vi kan være med hensyn til å tilrettelegge for gratis utnyttning av vår natur for utenlandske aktører. Jeg kjenner tilfeller i mitt eget fylke der utenlandske aktører utnytter utmarka på en slik måte at jeg lurer på hvor dumsnill det går an å være i Norge. Norge er et av de få land hvor vi serverer alt dette gratis. Det må gå an å finne en god balanse mellom kommersielt reiseliv og allemannsretten. Man er ikke imot allemannsretten, selv om man sier at man også må kunne ha en kommersiell betraktning fra grunneiers side.

Det andre punktet jeg vil ta opp, er dette med markedsføring – å selge Norge. Det påstås her at det er næringens ansvar. Ja, det er næringens ansvar å markedsføre sine egne produkter, men her er det en betydelig samspilleffekt mellom reiselivsnæringa, andre bransjer og lokalsamfunnet, og den samspilleeffekten har hele samfunnet nytte av. Jeg tror at den offentlige innsatsen vi setter inn i en vellykket markedsføring, vil vi få igjen ved økt velferd i Norge; man må ikke bare skyve dette over på næringa, men på en måte se det store bildet. Det viktigste grepet i forhold til denne meldinga tror jeg er å bruke mer ressurser på markedsføring. Økte ressurser på markedsføring og mer vellykket markedsføring er nøkkelen til økt lønnsomhet.

Det blir også av mange representanter lagt vekt på strukturering, og jeg oppfatter det ordet – slik det blir brukt – som strømlinjeforming og forflating. Jeg vil si at strukturering ikke er noen verdiskaping i seg sjøl, faktisk kan det være mye spilt arbeid. Det ligger lite lønnsomhet i det. Vårt store aktivum og potensial ligger i mangfoldet. Å selge dette mangfoldet – alle de spennende tingene i Norge – på en bedre måte er den store utfordringen og

det store grepet vi må ta for å gjøre reiselivsnæringa mer attraktiv og lønnsom. Vi må selge Norge som de store og de små perlers land.

Presidenten: Presidenten forstod det slik at representanten ikke beskyldte noen for å være dum eller naiv, men at dette var en generell taleform.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.
(Votering, se nedenfor)

G u n n a r B r e i m o gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Det skal voteres over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 9 (1999-2000) om Svalbard – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 15 (1999-2000) – om lønnsomme og konkurransedyktige reiselivsnæringer – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 3

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 21.15.
